

**ПРЕДШКОЛСКИ
ПРОГРАМ
ПРЕДШКОЛСКЕ
УСТАНОВЕ**

e-mail: duga.ar@mts.rs
web: www.puduga.rs

Садржај:

1. ПОРТРЕТ УСТАНОВЕ	5
1.1. Локално окружење	5
1.2. Организациона структура установе	6
1.3. Култура установе: мисија и мото установе.....	25
2. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА.....	27
2.1. Васпитно-образовни програм као израњајући програм заједничког живљења	27
2.2. Понуда програма и услуга	38
2.3. Физичко окружење као димензија програма.....	52
3.ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ.....	57
3.1. Партнерство са породицом.....	57
3.2. Повезаност са локалном заједницом	61
3.3. Рад са децом и породицама из осетљивих група	65
3.4. Транзиција и континуитет у образовању	67
4. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ.....	69
4.1. Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање.....	69
4.2. Вредновање кроз праћење и документовање остваривања предшколског програма.....	75

ПУ „Дуга
“УО Бр.: 45/20
Датум: 15.09.2020.
Аранђеловац

На основу члана 58 Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл.гл.РС"број 88/17 и 10/19), члана 17 став 1 Закона о предшколском васпитању и образовању („Сл.гл.РС“ бр.18/10) и чл. 32.став 1.тачка 2. Статута Предшколске установе "Дуга" Аранђеловац, на седници одржаној 15. септембра 2020. године Управни одбор Установе донео је:

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ

Аранђеловац, септембар
2020.

Уводне напомене

НАЗИВ И СЕДИШТЕ УСТАНОВЕ:

Назив установе: Предшколска установа „Дуга“
Седиште установе: Књаза Милоша 178, Аранђеловац
Тел/факс: 034 701 870
Mail: duga.ar@mts.rs
duga.aran@mts.rs

Доношењем Правилника о Основама програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“ („Службени гласник РС-Просветни гласник“ бр. 16/18) са пратећом динамиком њихове примене у предшколским установама, као и на основу препорука Министарства просвете, науке и технолошког развоја, допис бр.610-00-00898/2019-7, у ПУ „Дуга“ у Аранђеловцу од 1.септембра 2019. године у свим вртићима ће се реални програм развијати у складу са новом програмском основом.

Ресурси за израду Предшколског програма:

Поред Основа програма предшколског васпитања и образовања, ресурси за израду Предшколског програма су били подаци документовања и вредновања различитих аспеката праксе ПУ „Дуга“ и то:

- *искуства у реализацији различитих облика и програма рада;*
- *специфичности контекста локалне заједнице и документација о учешћу предшколске установе у локалној заједници и локалне заједнице у животу предшколске установе;*
- *материјално-технички, финансијски и кадровски потенцијали установе;*
- *потребе и интересовања породица;*
- *документација стручног усавршавања кроз пројекте, истраживања практичара и хоризонтално учење.*

1. Портрет установе

1.1 Кратак историјски осврт

до 1967. године

Почетни кораци учињени су фебруара 1946. године, непосредно после завршетка Другог светског рата. Првенац је било одељење забавишта за предшколску децу од 5-7 година, а према одлуци Министарства просвете постављена је за васпитачицу Антонијевић – Сарамандић Нада.

„Дошла сам из Крагујевца са решењем о постављању за васпитача у Аранђеловац. Јавила сам се Савету за просвету. Упознали су ме са просторијом у којој ћу радити са децом. Дали су ми један писаћи сто и столицу за мене. То је био једини намештај у тој просторији. Речено ми је да више ништа не могу дати, јер немају и да се морам сналазити како знам.“

У том периоду, ове речи су одражавале реалност – у свему се полазило од најминималнијег.

У првим данима окупило се 25 деце. Родитељи деце из забавишта су предузимали низ добровољних акција за уређење просторија. Од добровољног прилога је направљено 4 стола са причвршћеним клупицама са стране у које је могло да седне шесторо-седморо деце. Радило се двократно: по два сата пре и по подне.

Први бесплатан оброк у Установи деца добијају 1950. године од помоћи међународног Црвеног крста и КГП-а у млеку, јајима у праху, качкаваљу, какау и џему. Родитељи обрађују башту у којој деца с времена на време са васпитачима сеју лук, салату, ротквице. Број деце у наредних 20 година попео се на 90 распоређене у 3 васпитне групе.

Од 1967. године

Почеци организованог предшколског васпитања и образовања, какво имамо и данас почели су у улици Лоле Рибара бб, првој дечјој кући са 5 великих соба и пратећим објектима капацитета 120 предшколске деце.

15.04.1967. године започео је са радом наменски грађен вртић са 60-оро уписане деце запослених родитеља, распоређених у две васпитне групе и са осморо запослених.

Прве две године вртић ради као радна јединица Центра за социјални рад Аранђеловца, а од априла 1969. године постаје самостална установа Дечја установа „Мира Симић“. Назив носи по народном хероју из Аранђеловца.

Године, 2001. мења назив у Дечја установа „Дуга“, Назив који данас носи - Предшколска установа „Дуга“ датира из 2011. године.

На конкурсе за пријем запослених васпитача и другог особља пријаве стижу из целе СФРЈ: из Какња, Прњавора, Бајине Баште, Шапца, Дрвара, Мокрина, Меленаца, Српске Црње, Крушевца, Добоја, Пирота, Димитровграда, Београда, са Уба, и из других места.

Међу првим предшколским установама у Србији, 1978. године запошљава стручног сарадника – педагога.

Тридесет година касније, 1997. године вртић се проширио на 16 објеката у граду и околним селима са 1111 предшколске деце распоређене у 41 групи целодневног и полудневног боравка са 91 запосленим распоређеним на различитим задацима и радним местима.

Данас, наша предшколска установа има 65 група и преко 1300 деце, 153 запослена, од чега су 98 васпитачи и 16 медицинске- сестаре васпитачи као основни носиоци ове значајне делатности.

Припрема деце за полазак у школу у предшколској установи има дугу традицију. Године, 1970. отвара се предшколска група у селу Партизани (садашња Даросава), где се, већ, 1979. године изграђује наменски објекат за обављање делатности предшколског васпитања и образовања.

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

Отварање припремних предшколских група у селима наше општине текао је следећим редоследом: Буковик (1971.), Раниловић (1972.), Венчани (1977.), Орашац (1979.) где се 2018. године гради наменски објекат и отвара и целодневни боравак за децу од 3 године до поласка у школу, Мариновац (1981.), Гариши (1983.), Стојник (1992.), Брезовац (1995.), Копљари (1996.), Мисача (1998.), Бања, Тулеж, Јеловик (2006.) и Босуца (2007.).

Године 2008. почела су са изградњом два наменска објекта. Објекат „Звончић“ је званично отворен 23.06.2009. године и објекат „Бубамара“ 20.06.2011. године.

У адаптираном простору старе зграде ОШ „Милан Илић Чича“ који је дат на коришћење вртићу, прилагођене су 4 собе за целодневни боравак деце, који је почетком 2020. почео са радом.

1.2 Лична карта установе

Вртић „Дуга“

Вртић „Дуга“ је најстарији и највећи вртић у граду, састоји се из 4 блока, приземља, где су смештене јаслице, спрата, међуспрата и новог дела који има засебан улаз. У овом вртићу се налазе стоматолошка амбуланта и централна кухиња.

Да су скулптура и сликарство традиција овога града, јасно је већ када се уђе у овај вртић, али и да је то једна од вредности која се негује у раду са децом. Највише пројеката у раду овог вртића проистекао је из подручја уметности.

Стално промишљање о здравом начину живота деце створио је симбиозу превентивно-здравствене заштите у вртићу и програма физичког васпитања који су наши утемељење у свакодневним спортским активностима, превентивном вежбању, превентивним здравственим активностима, практиковању здраве исхране, као развијању свести деце о заштити животне средине.

У 2022. години тим васпитача из овог вртића је проглашен за победника у пројекту „Заиграни“ који је реализован у сарадњи са А1 фондацијом и регионалном организацијом Propulsion, чиме су васпитачи својим ангажовањем на директан начин унапредили услове за боравак деце.

У претходним годинама кроз пројекте вртић је дограђен, реконструисана је водоводна и канализациона мрежа, замењен је кров.

АДРЕСА ВРТИЋА:	<u>ВОЈВОДЕ ПУТНИКА 9</u>
РАДНО ВРЕМЕ	05:00 – 16:00
ДЕЖУРСТВО	16:00 – 16:30
КОНТАКТ ТЕЛЕФОН:	034 711 189
ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	2051 m ²
ПОВРШИНА ДВОРИШТА	5.000m ²
БРОЈ ГРУПА	13
БРОЈ ВАСПИТАЧА И МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА	26
МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ	Милица Радисављевић Невена Спасић Ђурђија Ђорђевић Андреа Ђаковић
ВАСПИТАЧИ:	Радосана Перовић Марина Милинић Славица Бошковић Катарина Некић Сања Лазаревић Јелена Јаковљевић Оливера Маринковић Милена Вулета Јасна Јовановић

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

	Магдалена Марковић Оливера Мићовић Катарина Николић Ивана Игњатијевић Сузана Димитријевић Ана Павловић Бојана Симовић Јасмина Вулићевић Соња Радисављевић Мирјана Јовановић Ивана Марковић Слађана Бојић Јелена Благојевић
БРОЈ СПРЕМАЧИЦА	6
СПРЕМАЧИЦЕ:	Јасна Радовић Катарина Чубрић Бранка Дамњановић Биљана Анић Јасмина Марковић Ана Николић
БРОЈ СЕРВИРКИ	2
СЕРВИРКЕ:	Жељка Милошевић Славица Милинковић Блажић
БРОЈ КУВАРИЦА	5
КУВАРИЦЕ:	Мирјана Живковић Славица Гајић Данијела Живановић Даница Димитријевић Драгица Степановић
ОДГОВОРНА СЕСТРА НА ПЗЗ	Милена Радовановић
САРАДНИК НА ПЗЗ	Снежана Симић
РУКОВОДИЛАЦ ВРТИЋА:	Данијела Батрићевић
НУТИЦИОНИСТА	Данијела Стојановић
СТОМАТОЛОГ	Андријана Милићевић
СТОМАТОЛОШКА СЕСТРА	Гордана Младеновић
РАНО ВРЕМЕ СТОМАТОЛОШКЕ АМБУЛАНТЕ:	7:30 – 13:30

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

Вртић „Сунце“

Вртић „Сунце“ почео је са радом 1981. године, као наменски објекат са осам соба и физкултурном салом. У овом вртићу налази се канцеларија стручних сарадника, психолога и педагога.

Тим васпитача овог вртића је изнедрио неке веома значајне пројекте који су презентовани широј стручној јавности. Од почетка увођења нових основа програма „Године узлета“, 2019. године, овај вртић је био место где се нови програм развијао уз подршку ментора, тзв. Језгро промене.

Са циљем унапређивања квалитета рада у складу са новим основама програма у 2021/22. години васпитачи и стручни сарадници били су укључени у пројекат „Модел заједнице професионалног учења“ у оквиру кога су узели учешће на једнодневним професионалним сусретима у Београду у оквиру области: Простор и Инклузивни приступ.

Претходних година у оквиру пројектног планирања у вртићу је замењен намештај и унапређена енергетска ефикасност. У сарадњи са Министарством просвете и Ротари клубом добијен је намештај и дигитална опрема.

АДРЕСА ВРТИЋА:	<u>РАТНИХ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА 10</u>
ТЕЛЕФОН:	<u>034 720 401</u>
РАДНО ВРЕМЕ:	Од 6:00 до 16:00 сати
ДЕЖУРСТВО:	16:00 – 16:30
БРОЈ ГРУПА	9
БРОЈ ВАСПИТАЧА И МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА	18
МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ	Јасмина Добричић Светлана Миленковић Тања Ерцег Ивана Милојевић
ВАСПИТАЧИ:	Драгана Ђукнић Јадранка Недељковић Весна Славов Славица Гашпаровски Радава Бајовић Славица Јовановић Светлана Хочевар Снешка Радосављевић Јасмина Гајић Мирјана Радојичић Александра Тодоровић Снежана Богојевић Марија Урошевић Дубравка Топаловић
БРОЈ СПРЕМАЧИЦА	4
СПРЕМАЧИЦЕ:	Невенка Бите Љиљана Војиновић Александра Васиљевић Ивана Вујичић
БРОЈ СЕРВИРКИ	2
СЕРВИРКЕ:	Данијела Пантелић, Данијела Петковић
ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	1.170m ²
ПОВРШИНА ДВОРИШТА	8.600m ²
ОДГОВОРНА СЕСТРА НА ПЗЗ	Биљана Минић
РУКОВОДИЛАЦ ВРТИЋА:	Драгана Ђукнић
КАНЦЕЛАРИЈА СТРУЧНИХ САРАДНИКА	034 720 401 duga.aran@mts.rs
ПСИХОЛОГ	Татјана Колић
ПЕДАГОГ	Зорица Симић

Вртић „Осмех“

У овом вртићу се налазе две мешовите васпитне групе.

Оно што је карактеристично за овај вртић је да се деца могу свакога дана видети у дворишту вртића, без обзира на временске прилике. Деца користе компетан прибор за јело и због архитектуре самог простора највећи део дана проводе у међусобној интеракцији.

Оближњи спортски терен се користи да деца уче да возе ролере и бицикле. Вредност која се негује је заједништво. Велики допринос обликовању културе и структуре допринело је учешће у акционом истраживању којим је руководила катедра за предшколску педагогију Филозофског факултета у Београду. У овом вртићу, можда и првом у Србији деца су имала столарску радионицу где су користила прави алат за дрво и где су у игру деце васпитачи увели рестлове и реалне предмете.

АДРЕСА ВРТИЋА:	<u>ЦАРА ДУШАНА 14</u>
ТЕЛЕФОН:	<u>034 6713 260</u>
РАДНО ВРЕМЕ:	Од 6:00 до 16:00 сати
ДЕЖУРСТВО ВРТИЋА:	16:00 – 16:30
БРОЈ ГРУПА	2
УЗРАСТ ДЕЦЕ:	Од три године до поласка у школу
БРОЈ ВАСПИТАЧА	4
ВАСПИТАЧИЦЕ:	Драгана Аксентијевић Милена Новаковић Бранкица Милановић Јелена Старчевић
БРОЈ СПРЕМАЧИЦА/СЕРВИРКИ	1
	Снежана Радовић
ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	196m ²
ПРОСТОР КОЈИ СЕ КОРИСТИ КАО ДВОРИШНИ:	1000m ²

Вртић „Звончић“

Некада у саставу ОШ „Милош Обреновић“, данас засебан објекат са седам васпитних група и једном развојном групом. Оно што је основна карактеристика овог вртића је инклузивност и велика отвореност према локалној заједници. Васпитачи у свом раду негују коришћење драмског метода.

АДРЕСА ВРТИЋА:	<u>Светогорска 7</u>
ТЕЛЕФОН:	<u>034 721 680</u>
РАДНО ВРЕМЕ:	Од 6.00 до 16.00 сати
ДЕЖУРСТВО:	16.00 – 16.30
БРОЈ ГРУПА	8
БРОЈ ВАСПИТАЧА И МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА ВАСПИТАЧА	13
МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ – ВАСПИТАЧИ	Марија Арсић Светлана Радисављевић Славица Ђорђевић Невена Радисављевић

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

ВАСПИТАЧИ:	Јелена Лукић Душица Недељковић Слађана Јовановић Јасмина Јоксимовић Наташа Несторовић Маријана Мартиновић Драгица Арсенијевић Данијела Никић Ана Павловић
ДЕФЕКТОЛОГ-ВАСПИТАЧ	Сузана Алемпијевић
РАДНО-ОКУПАЦИОНИ ТЕРАПЕУТ	Нина Ратковић
БРОЈ СПРЕМАЧИЦА	3
СПРЕМАЧИЦЕ:	Зорица Војиновић Драгица Јеремић Сузана Мајдак
БРОЈ СЕРВИРКИ	1
СЕРВИРКЕ:	Душка Јузбашић
ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	672m ²
ПОВРШИНА ДВОРИШТА	3.000m ²
ОДГОВОРНА СЕСТРА НА ПЗЗ	Светлана Радисављевић
РУКОВОДИЛАЦ ВРТИЋА:	Драгана Ђукнић

Вртић „Лептирић“ Даросава

У објекту функционишу две васпитне групе: мешовита група целодневног боравка и ППП у трајању од 4 сата.

АДРЕСА ВРТИЋА:	ДАРОСАВА
РАДНО ВРЕМЕ:	Од 6:00 до 16:00 сати ППП 4 сата 8.00 до 12.00
ДЕЖУРСТВО:	16:30
БРОЈ ГРУПА	2
БРОЈ ВАСПИТАЧА	3
ВАСПИТАЧИ:	Невена Дејановић Милена Божић Гордана Алемпијевић
БРОЈ СЕРВИРКИ / СПРЕМАЧИЦА	1
СЕРВИРКА / СПРЕМАЧИЦА	Драгана Алемпијевић
ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	120м ²
ПОВРШИНА ДВОРИШТА	1200м ²

Вртић „Звезда“ Бања

АДРЕСА ВРТИЋА:	Бања
РАДНО ВРЕМЕ:	6.00-16.00
ДЕЖУРСТВО:	16.00-16.30
БРОЈ ГРУПА	2
БРОЈ ВАСПИТАЧА	3
ВАСПИТАЧИ:	Данијела Фуруновић Глишић Мирјана Орловић Валентина Михаиловић
БРОЈ СЕРВИРКИ / СПРЕМАЧИЦА	1
СЕРВИРКА / СПРЕМАЧИЦА	Андријана Радовановић
ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	100м ²
ПОВРШИНА ДВОРИШТА	1200м ²

Вртић Чаролија Орашац

АДРЕСА ВРТИЋА:	ОРАШАЦ
РАДНО ВРЕМЕ:	Целодневни Од 6.00 до 16.00 сати ППП 4 сата 8.00 до 12.00
БРОЈ ГРУПА	2
БРОЈ ВАСПИТАЧА	2
ВАСПИТАЧИ:	Снежана Стојановић Иван Гајић
БРОЈ СЕРВИРКИ / СПРЕМАЧИЦА	1
СЕРВИРКА / СПРЕМАЧИЦА	Наташа Пајевић
ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	120м ²
ДВОРИШТЕ	Порта и школско двориште

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

Вртић „Чаробна школица“

АДРЕСА	КЊАЗА МИЛОША 90
РАДНО ВРЕМЕ:	Од 6.00 до 16.00 сати
ДЕЖУРСТВО:	до 16.30
БРОЈ ГРУПА	5
БРОЈ ВАСПИТАЧА	9
ВАСПИТАЧИ:	Драгана Реџић Селена Глишић Јована Бабић Милица Илић Тања Ивковић Тања Летић Кристина Михаиловић Дарко Петровић
БРОЈ СПРЕМАЧИЦА	1
СПРЕМАЧИЦЕ:	Светлана Радуловић
БРОЈ СЕРВИРКИ	1
СЕРВИРКЕ:	Весна Игњатијевић
ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	330m ²
ПОВРШИНА ДВОРИШТА	500m ²
ОДГОВОРНА СЕСТРА НА ПЗЗ	Биљана Минић
РУКОВОДИЛАЦ ВРТИЋА:	Драгана Ђукнић

Вртић „Бубамара“

Од отварања вртића 2011. године оријентација васпитача била је у правцу примене драмског метода у раду са децом, у адаптацији драмских текстова и припреми позоришних представа васпитача и деце. Постоји традиционално добра сарадња са ОШ „Свети Сава“, како у заједничким програмским активностима, тако и у коришћењу школских ресурса (Балон сала...).

АДРЕСА ВРТИЋА:	
ТЕЛЕФОН:	034
РАДНО ВРЕМЕ:	Од 6.00 до 16.00 сати
ДЕЖУРСТВО:	16.00 – 16.30
БРОЈ ГРУПА	8
БРОЈ ВАСПИТАЧА И МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА ВАСПИТАЧА	13
МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ – ВАСПИТАЧИ	Јасмина Марковић Љиљана Стојковић
ВАСПИТАЧИ:	Јелана Гајић Владанка Швабић Наташа Пајић Марија Пантић Љиљана Блажић Наташа Пантелић Љиљана Урошевић Оливера Радисављевић Наташа Месаровић Оливера Милачић Весна Радосављевић
БРОЈ СПРЕМАЧИЦА	3
СПРЕМАЧИЦЕ:	Драгана Јаковљевић Драгана Петронијевић Милица Митровић

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

БРОЈ СЕРВИРКИ	1
СЕРВИРКЕ:	Драгана Станишић
ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	672m ²
ПОВРШИНА ДВОРИШТА	3.000m ²
ОДГОВОРНА СЕСТРА НА ПЗЗ	Љиљана Стојковић
РУКОВОДИЛАЦ ВРТИЋА:	Данијела Батрићевић

Вртић „Коцкица“

АДРЕСА ВРТИЋА:	Књаза Милоша 178
РАДНО ВРЕМЕ:	Од 6.00 до 16.00 сати
ДЕЖУРСТВО:	16.00 – 16.30
БРОЈ ГРУПА	3
БРОЈ ВАСПИТАЧА И МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА ВАСПИТАЧА	6
МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ – ВАСПИТАЧИ	Јасмина Петровић Невена Стојковић
ВАСПИТАЧИ:	Драгана Ранковић Данијела Ђорђевић Нина Прековић Мирјана Басарабић
БРОЈ СПРЕМАЧИЦА	3
СПРЕМАЧИЦЕ:	Слађана Радојевић
БРОЈ СЕРВИРКИ	1
СЕРВИРКЕ:	Дана Неговановић
ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	400 m ²
ПОВРШИНА ДВОРИШТА	100m ²
ОДГОВОРНА СЕСТРА НА ПЗЗ	Јасмина Петровић
РУКОВОДИЛАЦ ВРТИЋА:	Данијела Батрићевић

1.3 Локално окружење

Подручје општине Аранђеловац се налази у централној Србији у Шумадијском округу, у подножју планина Букуље и Венчац, 74 км јужно од Београда.

На територији општине Аранђеловац живи 46 079 становника, од чега је на градском подручју 24 580 становника. На годишњем нивоу роди се између 420 и 470 деце.

Парк Буковичке бање простира се на површини од преко 22 хектара. Датира од 1849. године, када су обележене прве стазе, уређен извор минералне воде и купатило Талпара, нешто касније топло купатило Ђулара. Старо здање најстарији сачуван објекат у парку, репрезентативан је пример архитектуре српског романтизма, некада је била летња резиденција династије Обреновић и скупштински дом. Парк Буковичке бање од 1966. године постаје амбијент највеће збирке скулптура на отвореном. Највећи број скулптура настао је у оквиру Међународног симпозијума „Бели Венчац“. На улазу у парк налази се Сфинга, дело Ивана Мештровића, на коју су Аранђеловчани веома поносни.

На отвореној сцени у парку одржавају се позоришне предстве, фолклорне смотре, књижевне вечери, концерти различитих музичких жанрова. Отворену сцену користе и деца из Предшколске установе приликом приредби, учешћа на градским манифестацијама и другим планираним дешавањима.

Музеј града представља установу заштите комплексног типа са збиркама из области палеонтологије, археологије, етнологије, историје, историје уметности и нумизматике.

Посебна пажња се поклања едукативним радионицама за децу предшколског, основношколског и средњошколског узраста. Поред тога, организују се и радионице за одрасле, предавања, промоције музејских издања.

Пећина Рисовача – споменик природе и културно добро од изузетног значаја, археолошко и палеонтолошко налазиште у коме је откривено мноштво фосилних костију и зуба бројних животињских врста које су за време последњег леденог доба живеле на степама око Рисоваче (пећински медвед, мамут, носорог, бизон, пећински лав, леопард, хијена и јелен). Пронађене камене и коштане алатке потврђују да је Рисовачка пећина у средњем раздобљу старијег каменог доба била станиште неандерталских ловаца. Налазе се у дворанама од разних облика и боја које остављају незабораван утисак.

Културни контекст града осим Народног музеја у чијем саставу су различити археолошки локалитети (Дворине, Рисовачка пећина...) су и: Центар за културу и образовање (са Двораном „Парк“), Народна библиотека „Свети Сава“ које има засебно децје одељење „Панта Луњевица“, затим основне, средње школе, Висока технолошка школа струковних студија, Музичка школа „Петар Илић“, манифестација - Смотра уметности „Мермер и звуци“ итд.

У Аранђеловцу се поред хотела Шумадија и Старо здање налази и један од најлепших хотела у Србији, хотел Извор који је центар конгресног туризма.

Аранђеловац има доста предузећа који су познати и широм земље по свом пословању, а које су традиционални донатори вртића: компанија АД „Књаз Милош“, „Венчац“, Пештан, „Бања комерц“, „Стублина“, „Геровит“;

Традиционално добру сарадњу предшколска установа има са Туристичком организацијом Аранђеловца, Здравственим центром, ЈКП „Букуља“, ЈКП „Зеленило“, СРЦ „Шумадија“, Општином Аранђеловац, као и МЗ на подручју општине. Захваљујући доброј сарадњи са Здравственим центром, већ 20 година успешно функционишу две болничке групе у Градској болници и Специјалној болници „Буковичка бања“.

1.3.1 Наша предшколска установа у локалном окружењу

Објекти целодневног боравка

Објекат „Дуга“ налази се у центру града поред парка „Буковичка бања“. Вртић има двориште површине 5000 квадратних метара, које је са доста зеленила. Од садржаја за различите активности деце ту су: амфитеатар, велики пешчаник са тобоганом, дејчи забавни парк, пењалице, љуљашке, љуљашка „гнездо“, дрвени дворишни мобилијар. У један део дворишта постављена је анти-шок подлога. У сарадњи са породицом у оквиру различитих пројекта двориште се допуњава различитим израђеним средствима за игру деце. Може се рећи да величина и опремљеност дворишта задовољавају потребе деце за игром и кретањем.

Уређено двориште овог вртића је донација брачног пара Немец. Захваљујући њима вртић је ограђен, постављена је антишок подлога, справе и тобогани. У 2021. години један део дворишта опремљен је са дрвеним мобилијаром који деца радо користе.

У непосредној околини је Београдско дечје одмаралиште „ИНО“, Библиотека „Свети Сава“, Дворана „Парк“, ОШ „Илија Гарашанин“, Дечји диспанзер, Градска Болница, Специјална болница „Буковичка бања“, Општина Аранђеловац, Црвени крст, штампарија, пошта, градска зелена пијаца и велики број занатских радњи и продавнице. Сви ресурси локалне заједнице користе као места за игру и учење деце.

Због близине парка „Буковичка бања“ могуће је коришћење различитих ресурса: извори минералне воде, културно-историјски споменик „Старо здање“, отворена сцена и стари погон фабрике „Књаз Милош“.

Објекат „Сунце“, наменски грађен објекат окружен је двориштем површине 8600 квадратних метара, са доста растиња и конфигурацијом терена који задовољава потребе деце за разноврсним облицима кретања, у коме се налази велики амфитеатар, мањи и већи пешчаник, тобоган, возић, надстрешница... Двориште је уређивано у сарадњи са родитељима, када је сређен пешчаник, офарбане и поправљене справе. Од омладинског фонда Дивац, кроз пројектно планирање, група родитеља је добила средства за кућицу за двориште.

Овај објекат је у веома добром социјалном окружењу: ОШ „Милан Илић – Чича“, Центар за културу, Спортски центар „Шумадија“, Гимназија „Милош Савковић“, основна музичка школа „Петар Илић“, ватрогасна станица, аутобуска станица и Жућин паркић, као и разноврсне занатске радње.

Објекат „Осмех“ налази се у стамбеном насељу Ламеле. Вртић је окружен је травнатом површином чији је део стављен у функцију вртићког дворишта захваљујући сарадњи са месном заједницом и родитељима. Двориште је опремљено малим пешчаником, тобоганом, љуљашкама и пењалицом. Непосредно окружење вртића је: ОШ „Светолик Ранковић“, црква Св. Апостола Петра и Павла, новоизграђени спортски терен, СУП, аутобуска станица, ране занатске и трговачке радње...

Објекат „Звончић“ налази се у непосредној близини ОШ „Милош Обреновић“, цркве Св. Архангела Гаврила, Центра за социјални рад, НВО Удружења грађана „Деца у срцу“,

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

пијаце, ветеринарских амбуланти и других фирми и организација које се користе као ресурс у развијању реалног програма. Објекат има своје двориште које је у сарадњи са родитељима опремљено справама за игру деце, возићем, пешчанком, клацкалицама.

Објекат „Бубамара“ налази се у градском насељу Колонија. У непосредном окружењу овог објекта налази се вештачко језеро Водојажа, Дневни боравак за децу са сметњама у развоју, старачки дом, спомен Костурница, фабрике Шамот и ФЕП, ОШ „Свети Сава“.

Објекат „Чаробна школица“ налази се у дворишћу ОШ „Милан Илић Чича“ и представља у потпуности реновиран простор старе зграде школе. У овом објекту функционишу 4 васпитне групе за децу узраста од две године до поласка у школу. Простор је школа уступила нашој Установи на коришћење како би се повећале могућности пријема деце у вртић у овом делу града. Поред зграде налази се спортски терен, а испред вртића мало двориште са справама прилагођеним за децу предшколског узраста. Такође, двориште вртића граничи се са Жућиним парком, уређеном зеленом површином коју је омогућава дужи боравак деце на отвореном али и спровођење различитих активности са децом школског узраста. Недалеко од објекта је Спортски центар, Гимназија, ОШ „Милан Илић Чича“, Музичка школа „Петар Илић“, Ватрогасна станица...

Објекат „Лептирић“ налази се у варошици Даросава која је највећа у нашој општини. Ово је наменски грађен објекат који располаже једном просторијом за боравак деце, приручном кухињом и великим, ограђеним двориштем опремљеним за разноврсне активности. Овај капацитет тренутно не задовољава потребе породица из овог окружења, па су у току радови на његовом проширењу. У близини објекта налази се и сеоска амбуланта и фудбалски терен.

Објекат „Чаролија“ се налази у селу Орашац. Поред вртића налази се спомен Основна школа „Први српски устанак“ где се на републичком нивоу сваке године одржава церемонија у част подизања Првог српског устанка, музеј и црква. Вртић располаже са две просторије за боравак деце, приручном кухињом, терасом и великим дворишним простором повезаним са двориштем школе, где се налази и спортски терен. Реализују се два програма, целодневни и ППП у трајању од 4 сата.

Објекат „Звездица“ у Бањи реализује програм целодневног боравка деце (једна мешовита васпитна група) и ППП у трајању од 4 сата. У непосредном окружењу вртића су ОШ „Душан Радоњић“, компанија Бања комерц, каменорезачка радња, винарија...

Објекат „Коцкица“ налази се у строгом центру у најурбанијем и најпрометнијем делу града Аранђеловца. Двориште је мале површине, али у сарадњи са родитељима деце је опремљено различитим средствима које омогућава дечју игру. Непосредно окружење је повољно за развијање реалног програма.

На сеоском подручју користе се различити природни ресурси (извори, археолошки локалитети, различита налазишта...), занатске радње, домови културе, Основне школе, школске библиотеке...

1.2 Организациона структура установе

Установа послује у оквиру уписане делатности у судски регистар, сходно закону о класификацији делатности и регистру јединица разврставања и води се под шифром 85.10 (предшколско образовање) и 88.91 (делатност дневне бриге о деци).

Организациону структуру установе чине: организација простора и времена, структура запослених, начин организације група (број деце у групи, однос броја одраслих према броју деце, начин структурирања група).

Табела 1: Наменски објекти установе у којима се реализује васпитно-бразовни рад:

РБ	Назив објекта	Површина објекта	Површина дворишта	Адреса
1.	„Дуга”	2105	5600	Војводе Путника 9
2.	„Сунце”	1170	8600	Ратних војних инвалида 10
3.	„Осмех”	196	1000	Цара Душана 6
4.	„Звончић”	672	3000	Светогорска 7
5.	„Бубамара“	699	2000	Пушкинова
6.	„Лептирић“ Даросава	115	1300	Даросава
7.	„Коцкица“			Књаза Милоша 178

Табела 2: Адаптирани простори (школски простори и простори месних заједница):

РБ	Назив објекта	Површина објекта	Површина дворишта	Адреса
1.	„Чаробна школица“ ОШ „Милан Илић Чича“	330	500	Књаза Милоша
2.	„Звездица“ МЗ Бања	60	МЗ	Бања
3.	„Чаролија“ ОШ „Први српски устанак“ Орашац	47	100 М2	Орашац
4.	„Радост“ ОШ Буковик	107	Школско двориште	Буковик
5.	„Маслачак“ ОШ Венчани	60	Школско двориште	Венчани
6.	„Петар Пан“ ОШ Раниловић	50	Школско двориште	Раниловић
7.	„Мали принц“ ОШ Стојник	70	Школско двориште	Стојник
8.	Тулеж ОШ Тулеж	25	Школско двориште	Тулеж
9.	ОШ Даросава	35	Школско двориште	Даросава
10.	Специјална Болница „Буковика бања“		Парк	Аранђеловац
11.	ОШ Јеловик	30	Школско двориште	Јеловик

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

12.	ОШ „Илија Гарашанин“	50	Школско двориште	Јосифа Панчића 7 Аранђеловац
13.	Градска болница	25		Проте Анастасија Буковичког бб

Структура запослених по стручној спреми и врсти радног места

Стање кадрова одговара потребама установе и у складу је са кадровском систематизацијом послова. Кадровска структура обезбеђује квалитет у остваривању програмских задатака и успостављању боље организације рада.

У Установи су заступљени следећи профили по одређеним подручјима рада: руковођење (директор, помоћник директора), стручни сарадници - педагог, психолог, васпитачи, медицинске сестре - васпитачи, дефектолог - васпитач, радно-окупациони терапеут, сарадници: нутрициониста, сарадник на ПЗЗ, одговорна сестра, референт за БЗР и противпожарну заштиту, административно-правни послови (секретар, пословни администратор), финансијски послови (благајник, обрачунски радник, шеф рачуноводства), помоћни радници, радници за припремање хране и радници за техничке послове.

Васпитно-образовни рад са децом од 3 године до поласка у школу обављају васпитачи, а са децом од 1 до 3 године медицинске сестре-васпитачи и васпитачи. Васпитно-образовни рад са децом са сметњама у развоју у развојној групи обавља дефектолог – васпитач и радно-окупациони терапеут. Васпитно-образовни рад са децом на болничком лечењу реализују васпитачи.

Табела 3: Структура запослених у ПУ

РБ	Радно место							Укупно
		Мастер	VII	VI	V	IV	I	
1.	Директор	1						1
2.	Помоћник директора	1						1
3.	Педагог	1						1
4.	Психолог	1						1
5.	Дефектолог-васпитач	1						1
6.	Секретар	1						1
7.	Шеф рачуноводства	1						1
8.	Сарадник на унапређивању ПЗЗ	1						1
9.	Нутрициониста			1				1
10.	Васпитач	44	14	40				98

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

11.	Сестра на ПЗЗ					2		1
12.	Радни терапеут			1				1
13.	Медицинске сестре					16		16
14.	Референт за БЗР и против-пожарну заштиту			1				1
15.	Финансијско рачуноводствени сарадник			2				2
16.	Финансијско рач. референт					1		1
17.	Самостални финансијско рачуноводствени сарадник			1				1
18.	Пословни секретар	1						1
19.	Радник на одржавању				1			1
20.	Возач – набављач				1			1
21.	Домар						1	1
22.	Кувар				5	1		6
23.	Сервирка						7	7
24.	Техничар за одржавање одеће							
25.	Спремачица						26	26
	Укупно:	53	14	46	7	20	34	174

Календар васпитно-образовног рада:

Радна година ПУ „Дуга“ почиње у понедељак, 01.09.2023. године, а завршава се 31.08.2024. године.

Календар група у којима се реализује ППП у трајању од 4 сата је усклађен са календаром образовно-васпитног рада основних школа за радну 2023/24. годину.

Радно време Установе утврђено је одлуком Скупштине општине Аранђеловца као Оснивача.

Радно време установе и објеката

Целодневни боравак

Време боравка деце у целодневном боравку износи 11 часова, а у зависности од потреба породице, рад се организује од 5.00 до 16.00 часова.

Установа омогућава родитељима, чије радно време траје до 16.00 часова, боравак деце у виду дежурства. Ради планирања дежурства неопходно је да током септембра месеца, родитељи чије је радно време дуже од 16.00 часова, о томе обавесте групне васпитаче.

Ради планирања деце за рад у ограниченом капацитету спроводиће се свакодневна комуникација са породицама с циљем правовременог утврђивања долазности деце.

ППП – 4 сата

ППП група у објекту „Колибри“ радиће од 8.00 до 12.00 сати.

Рад припремних предшколских група у трајању од 4 сата у вртићима “Звончић“, „Бубамара“, и „Чаробна школица“ организује се у послеподневним часовима од 15.00 сати.

На сеоском подручју ППП се реализује у временском интервалу од 8.00 до 12.00 сати.

Развојна група

Радно време развојне групе у објекту „Звончић“ је од 8.00 до 12.00 сати.

Болничке групе

Болничка група у Градској болници радиће од 9.00 до 14.00 часова.

Болничка група у Специјалној болници „Буковичка бања“ радиће од 12.00 до 17.00 часова

Активности деце у вртићу и њихов оријентациони распоред

Свакодневне активности деце

Боравак деце на отвореном

Игра деце (отворена, проширена, вођена)

Животно-практичне ситуације

- Дневне рутине (обедовање деце, дневни одмор, нега деце, сређивање простора...)
- Ритуали (поздрављање, јутарња гимнастика, причање приче пре спавања, јутарње почетно окупљање и размена између васпитача и деце (осећања, шта је ново, договор шта ће се радити у току дана), дежурства деце и др...)

- Аутентичне ситуације у вртићу и ван њега

Планиране ситуације учења

Целодневни боравак

Јутарњи пријем деце врши се од 6.00 до 8.00 сати.

Обедовање деце:

- Доручак 8.00-8.30
- Ужина 10.00 јаслице/10.30 вртић/10.45 ППП
- Ручак 13.00 -14.00

Дневни одмор и спавање по потреби 10.30 јаслице/ 11.00 вртић до 13.00 сати;

Испраћај деце кући од 14.00 до 16.00 сати/ 16.30 дежурство;

ППП-4 сата

Пријем деце 8.00-8.10 и од 15.00-15.10

Ужина 9.30 и 16.30

Испраћај деце кући 12.00 и 19.00 сати

Језик на којем се остварује васпитно-образовни рад

Васпитно-образовни рад у ПУ „Дуга“, у свим васпитним групама, остварује се на српском језику.

1.3 Култура установе: мисија и мото установе

Предшколско васпитање и образовање одражава социјални контекст у којем деца живе. Тај контекст или окружење има своје норме, вредности, очекивања, права, обавезе, улоге и односе за сваког свог члана и то називамо културом вртића. Културу вртића градимо поступно, заједничким истраживањем и мењањем целокупне праксе у установи и јасно је видљива.

Мисија установе је дефинисана у складу са вредносним полазиштима Основа програма и саставни је део актуелног Развојног плана Установе 2019-2024.

МИСИЈА

Ми смо установа која уважава потребе деце и родитеља, стара се о остваривању дечјих права, ствара подстицајно окружење за учење и развој за истраживање, чија је највећа вредност заједништво.

ВИЗИЈА

Желимо да постанемо вртић у коме ће бити остварена добробит сваког детета кроз односе и делање у подстицајним просторима вртића уз партнерство са породицом и локалном заједницом са рефлексивним практичарима који преиспитују и развијају сопствену праксу.

Да би васпитач одговорио на захтеве квалитетног васпитања и образовања, он мора бити спреман и способан за целоживотно учење и континуирано усавршавање, а поврх свега мора бити спреман на тимски рад. О мењању културе и праксе вртића као о трајном процесу промена који условљавају капацитете практичара за унапређење праксе.

Подстицање васпитача на континуирано унапређење властите праксе утиче на целокупан развој квалитет и није усмерен само на индивидуални развој васпитача, него и за развој предшколске установе, у којој је сваки појединац одговоран за укупан квалитет вртића.

Квалитетне промене у вртићу су плод оних који директно учествују у њиховом стварању, а темеље се на квалитетним односима међу свим запосленима. Промена културе је процес који се не догађа одјеном, него је резултат стрипљивог деловања свих који учествују у промени. Свест о развоју као дуготрајном процесу који никад не престаје и свакодневна потреба рада на себи и сарадњи са другима у циљу развијања вештина вештина.

КЉУЧНЕ ДИМЕНЗИЈЕ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Циљ програма је подршка добробити детета кроз стварање прилика и могућности: да се осећају срећно, задовољно, остварено и прихваћено; да развијају диспозиције за учење (радозналост, истрајност, креативност, посвећеност, поверење у себе, сарађују); да се развија позитиван социјални идентитет; да упознају и истражују различита подручје људског сазнања и делања, различите продукте културе и различите начине симболичког и креативног изражавања.

Програм настаје у реалном контексту васпитно-образовне праксе, обликован је културом и структуром вртића, квалитетом односа који се успостављају и планираним ситуацијама учења кроз пројекте са децом. Развијање програма засновано је на принципима датим у Основама програма: усмереност на односе, животност, интегрисаност, аутентичност, ангажованост и партнерство.

Културу установе чини одређени систем вредности, исказане и подразумевајуће норме, писана и неписана правила, традиција, очекивања и обрасци односа по којима установа функционише (сарадња и колаборација, заједништво, демократичност и инклузивност, одговорност за континуирано учење и развој);

Физичко окружење (просторно-временска организација) на директан начин обликује положај детета у програму. Односи који проистичу из физичког окружења и којима се истовремено обликује физичко окружење чине непосредну средину за учење.

Простор нипошто није нешто дато по себи, независно од програма, већ обрнуто, он на најдиректнији и најконкретнији начин одражава концепцију програма и мора бити у складу са концепцијом Основа. Због тога васпитач нарочиту пажњу посвећује простору, његовом сталном реструктурирању, развијању, обогаћивању и осмишљавању.

Временска организација се односи на начин структурирања редоследа и трајања различитих ситуација и активности. Деци су потребне предвидљиве секвенце у дневном распореду и истовремено, флексибилност временске организације.

Просторно-временска организација се не подређује свакодневним рутинама (обедовање и одмор) већ обрнуто, просторно-временска решења за рутине се прилагођавају и интегришу у програмску концепцију.

2.1 Васпитно-образовни програм као израњајући програм заједничког живљења

У разумевању детета акценат се помера са питања индивидуалног развоја на питање друштвено-културне конструкције детињства и питање положаја детета као социјалног актера у датом контексту. У овој концепцији дете се сагледава као јединствено и целовито биће, као компетентно и богато потенцијалима, као активни учесник заједнице вршњака и одраслих, посвећено учењу и као биће игре.

Из наведених теорија произилазе и поставке о развијању програма. Вртић је простор реалног васпитно-образовног програма. Реални програм настаје и гради се у реалном контексту васпитно-образовне праксе. Гради се кроз заједничко учешће свих учесника, обликује се културом вртића, породице, локалне заједнице и ширег друштвеног контекста као и планским промишљањем и деловањем васпитача заснованим на концепцији основа програма.

Вртић је место заједничког живљења у коме се подршка учењу и развоју деце остварује кроз заједничко учешће деце и одраслих. Васпитно-образовна пракса се одвија као процес заједничког учења деце и одраслих који заједнички конструишу знања и разумевање света кроз активности које за њих имају смисла.

Вртић је простор демократске и инклузивне праксе што значи да се уважавају права све деце на образовање кроз инклузивну праксу којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост, развија осетљивост на дискриминацију, уважава право сваког детета на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и подршку његовим потенцијалима и активном учешћу у животу вртића: кроз партнерство са породицама, локалном заједницом и остваривање права детета као грађанина кроз пуну партиципацију деце у социјалном и културном животу заједнице.

Вртић је простор рефлексивне праксе што подразумева развијање односа међу запосленима у вртићу заснованих на поверењу, уважавању, размени и узајамној помоћи, развијање рефлексивног приступа пракси, покретање заједничких истраживања практичара, оспособљавање за истраживање и критичко преиспитивање у правцу континуираних промена, учења и развоја; повезивање са другим вртићима, институцијама и организацијама кроз заједничка истраживања.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

- Сва деца предшколског узраста, кроз подршку њиховој добробити, имају једнаке могућности за учење и развој.
- Учешћем у програмима деца имају прилике и могућности да буду срећна, да се осећају задовољно, остварено и прихваћено, да граде односе поверења и уважавања, блискости и пријатељства.
- Деца развијају диспозиције за целоживотно учење као што су отвореност, радозналост, отпорност (резилијентност), рефлексивност, истрајност, поверење у себе као способног „ученика” и позитивни лични и социјални идентитет, чиме се постављају темељи развијања образовних компетенција.
- Деца учешћем у програмима имају прилике да упознају, истражују и преиспитују различита подручја људског сазнања и делања, различите продукте културе и начине грађења и изражавања значења.

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

- Породице имају могућности и прилике да бирају, активно учествују у васпитању и образовању своје деце на јавном плану, да освесте своје потребе и капацитете и развијају родитељске компетенције.
- Васпитачи, сестре-васпитачи, стручни сарадници и сарадници, стручњаци из различитих области и други практичари имају прилику да испоље своју аутономију, креативност и професионалност као и проактивно заступање интереса деце и породица.
- Дечји вртић и друга окружења у локалној заједници (школа, центри културе, спорта и рекреације, отворени простори, друге институције локалне средине) постану простори заједничког учешћа деце и одраслих у учењу и грађењу смисла, кроз дијалог и узајамну подршку.
- Васпитачи, стручни сарадници и стручњаци других профила, истраживачи, носиоци образовне политике и сви који се баве предшколским васпитањем и образовањем да се повезују у истраживачку заједницу која кроз истраживања и узајамну подршку гради квалитет предшколског васпитања и образовања.

Циљ програма предшколског васпитања и образовања јесте подршка добробити детета, којом се обједињује разумевање холистичке природе развоја, целовитости процеса неге, васпитања и образовања и интегрисаног учења детета предшколског узраста.

У развијању програма, фокус је на уважавању перспективе деце и породице (њихових мишљења, идеја, иницијативе, одлуке) и на различитим начинима укључивања породице и повезивања са локалном заједницом.

Подршка добробити детета остварује се кроз односе и делање.

Односи

Дете доживљава свет кроз односе које успоставља и развија. Односи којима се подржава дететова добробит и делање су покретачи његовог развоја и учења. Односи се не одвијају у вакууму и сами по себи, они су динамичка и сложена мрежа повезивања и повратних веза и утицаја кроз акције и интеракције самог детета, социјалне средине и физичког окружења.

Делање

Дете учи сопственим чињењем и учешћем у заједничким активностима са вршњацима и одраслима, што у Основама означавамо једним именом – делање детета. У вртићу, делање детета обухвата игру, активно учешће у животно-практичним ситуацијама и ситуацијама планираног учења.

Дете учи сопственим чињењем и учешћем у заједничким активностима са вршњацима и одраслама. У вртићу, делање детета обухвата игру, активно учешће у животно-практичним ситуацијама и ситуацијама планираног учења.

Деца учествују у различитим животно-практичним ситуацијама које су део животног контекста деце и одраслих у вртићу, као што су рутине, ритуали, аутентични догађаји у вртићу и ван њега.

Планиране ситуације учења су ситуације у које се улази са намером да се нешто истражи, сазна, искуси, открије или представи. То су ситуације у којима се деца циљно баве оним што их посебно интересује у оквири теме/пројекта. Планиране ситуације учења које покреће васпитач увек омогућавају укључивање деце кроз различите начине учешћа. Оне омогућавају да деца буду активна, да кроз практичну манипулацију и упоребу различитих материјала и средстава истражују неки проблем, продубљују своје идеје и искуство и сазнају, анализирају и изражавају доживљено.

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

У развијању програма усмереног на подршку добробити детета васпитач се руководи принципима развијања реалног програма.

То су следећи принципи:

1. Принцип усмерености на односе

У развијању програма фокус васпитача је на стварању подржавајућег социјалног и физичког окружења којим се обезбеђује сигурност, учешће деце и укљученост васпитача и којима се негују односи уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

2. Принцип животности

У развијању програма, фокус васпитача је на развијању заједништва деце и одраслих, вршњачке заједнице и повезивању са породицом и локалном заједницом, стварањем прилика за заједничко учење. Заједничко учење се остварује кроз активности које су смислене, јер проистичу из искуства, аутентичних интересовања и односа, потреба и иницијатива, проблема и питања, догађаја и збивања у групи и заједници.

3. Принцип интегрисаности

У развијању програма, фокус васпитача је на стварању прилика за учење као интегрисаног искуства детета кроз оно што чини (делање) и доживљава (односи), а не према унапред испланираним појединачним активностима на основу аспеката развоја или образовних области и издвојеним садржајима подучавања.

4. Принцип аутентичности

У развијању програма, фокус васпитача је на препознавању и уважавању интегритета, различитости и посебности сваког детета, посебно узимајући у обзир потребе за подршком деци са сметњама у развоју и инвалидитетом и деци из других осетљивих група.

5. Принцип ангажованости

У развијању програма, фокус васпитача је на ситуацијама и активностима којима се подржава учење детета кроз властиту активност, ангажованост детета, иницијатива и избор деце, укљученост васпитача у заједничко учење са децом, а не директно подучавање.

6. Принцип партнерства

У развијању програма усмереног на подршку добробити детета фокус је и на начинима планирања и документовања реалног програма:

Планирање може бити тематско или пројектно. Идеја за тему/пројекат проистиче из свакодневних искустава деце и одраслих, из игре деце, из проблематике која заокупља децу и интересује их, из уочених потреба и упитаности деце и васпитача, из различитих догаја у децем вртићу и у локалном окружењу. Васпитач планира опремање простора, начин организовања активности, као и начине свог учешћа (начине моделовања, подупитања и проширивања), планира ресурсе који су потребни, могуће начине укључивања родитеља, деце и појединаца из локалне заједнице, планира места у локалној заједници која могу да проширују искуства везана за тему/пројекат.

Васпитач документује своје планирање у обрасцу за план који надограђује током процеса развијања теме/пројекта. План садржи оријентацио назив теме/пројекта, кратко образложење како је дошло до покретање теме/пројекта и датуме почетка и краја, наведене изворе сазнања, потребну опрему и материјале, идеје за активности са децом, потребне ресурсе, учешће породице и других учесника и места учења у локалној заједници. Васпитач документује и кроз причу о теми/пројекту.

Васпитач документује кроз праћење деце учења и развоја. Процес учења и развоја детета се прати и документује кроз децји

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

портфолио. Њиме се документује: напредовање детета којима се истичу његове јаке стране, децја перспектива ситуација, активности и догађаја, начини пружања подршке детету, нарочито када су у питања деца из осетљивих друштвених група.

Током развијања теме/пројекта васпитач: израђује са децом почетне и процесне паное. Почетни пано приказује полазне идеје и активности деце у теми/пројекту, процесни пано приказује различите активности, ситуације и места на којима су деца учила путем цртежа, фотографија, мапа, шема забележака, питања, коментара и сл.

Разрађивање концептуалних поставки Основа програма

2.2 Врсте програма и услуга

Предшколска установа „Дуга“ реализује разлите програме и услуге како би деца предшколског узраста, имала различите могућности за учење и развој у складу са њиховим потребама и потребама њихових породица.

Планом рада се предвиђају редовни програми васпитно-образовног рада у целодневном трајању као и други посебни и специјализовани програми и облици рада и услуга у складу са потребама деце и родитеља и могућностима Предшколске установе и јединице локалне самоуправе.

Програми у ПУ

Програми:	Трајање:
Програм неге и васпитно-образовног рада са децом јасеног узраста	Целодневни (11 сати)
Програм васпитно-образовног рада са децом од 3-5,5 година	Целодневни (11 сати)
Припремни предшколски програм	Целодневни (11 сати)
Припремни предшколски програм	4 сата
Програм васпитно-образовног рада са децом у развојној групи	4 сата
Програм васпитно-образовног рада са децом на болничком лечењу	5 сати

Посебни и специјализовани програми:	Трајање:
Посебан програм „Хајде да се играмо“	2 пута по 4 сата
Пригодни и повремени програми	
Зимовање деце	7 дана
Излет деце	Два пута по 8 сати

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

Основни задатак у оквиру овог програма је подстицање развоја кроз укључивање деце са сметњама у развоју у групу вршњака са васпитачима и родитељима као активним партнерима у овом процесу. Сарадња са родитељима је најважнији део програма за децу са сметњама у развоју. Она започиње још пре уписа детета у вртић. Сарадња је највише усмерена на саветодавни рад са родитељима у решавању свакодневних задатака индивидуалног рада, помоћи и подршци у учењу. Укључивање деце са сметњама у развоју у редовне васпитне групе, вршиће се зависно од интересовања родитеља и могућности установе, усклађено са прописаним стандардима. У процесу праћења детета, ако васпитач утврди да постоје физичке, комуникацијске или социјалне препреке које неповољно утичу на добробит и развој детета, приступа се прикупљању података на основу којих се израђује педагошки профил детета.

Педагошки профил садржи опис образове ситуације детета и основ је планирање стратегија васпитача подршку добробити детета. На основу педагошког профила планирају се мере индивидуализације.

Индивидуални образовни план израђује се за децу која имају тешкоће у приступању, учествовању и напредовању у васпитно-образовном раду, када те тешкоће утичу на остваривање општих циљева васпитања и образовање. Стручним тим за инклузивно образовање чине васпитачи, медицинске сестре-васпитачи, стручни сарадници и дефектолог-васпитач.

Протокол - инклузивно образовање у ПУ „Дуга“

АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ	НОСИОЦИ
Праћење дечјег развоја и напредовања ради увида у постигнућа и напредовање детета	септембар	Групни васпитачи
Праћење дечјег развоја и напредовања у сарадњи са психологом и педагогом, ако дете не остварује очекиване резултате и постигнућа	септембар-октобар	Васпитачи; Психолог; Педагог
Прикупљање података ради формирања документације (родитељи, дете, вршњаци, други извори)	септембар-октобар	Васпитач; Психолог; Педагог; Родитељи; Деца
Израда педагошког профила детета – стручни сарадник (координира) и васпитач израђују	почетак новембра	Групни васпитачи; Психолог; Педагог
Васпитач попуњава <i>Образац 1</i> . Планиране мере отклањања физичких и комуникацијских препрека (индивидуализовани начин рада) у ПУ	новембар	Васпитачи; Психолог; Педагог
Васпитач примењује индивидуализован начин рада (прилагођавање простора и услова, прилагођавање метода рада и дидактичких средстава)	новембар децембар јануар	Васпитач
Процена потреба за ИОП-ом (ако индивидуализација није успела)	фебруар	Васпитач; Психолог, педагог
Предлог за израду ИОП-а - Обавештавање родитеља и добијање писмене сагласности за ИОП	фебруар	СТИО

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

- Предлаже Тим за додатну подршку – ИОП тим (васпитач, родитељ, стручни сарадник)		
Директор формира Тим за пружање додатне подршке – ИОП-а;	фебруар	Директор
Тим за додатну подршку израђује ИОП – попуњава образац 3	фебруар-март	
СТИО шаље ИОП Колегијуму на усвајање који доноси одлуку о ИОП-у	март	СТИО, Педагошки колегијум
Васпитач примењује ИОП	Март – април -мај	Васпитач
Транзиција детета из ПУ у ОШ	мај - јун	СТИО; Основна школа
Вредновање ИОП-а (тримесечно прве године, сваке наредне године на почетку полугодишта)	мај	СТИО
Педагошки колегијум доноси одлуку о даљој примени ИОП-а	јун	Педагошки колегијум

- Програм исхране и програм превентивне здравствене заштите

Исхрана деце се планира и организује у складу са Правилником о нормативима исхране деце у предшколским установама. Јеловник пратити потребе за енергетском вредношћу оброка и потребе за хранљивим и заштитним материјалима за одређени узраст и одређено време боравка у Установи и истакнут је на видном месту у установи. Планиран је за периоде од месец до сваких седам дана. Оброци се припремају у оквиру целодневног боравка за децу јасленог узраста и децу од 3 године до поласка у школу у објектима у граду и селу Даросава. Ужина се припрема за децу обухваћену ППП у трајању од 4 сата у граду.

Програмом превентивне здравствене заштите реализују се активности које имају за циљ очување и унапређење здравља деце. Полазећи од дефиниције здравља као стања физичког, психичког и социјалног благостања, превентивном здравственом заштитом настојимо да задовољимо сва три аспекта здравља, постављајући као основне задатке јачање и заштиту дечјег организма и правилан психофизички развој. Посебна пажња у оквиру програма превентивне здравствене заштите посветиће се формирању здравих навика код деце.

- Програм адаптације деце на вртић

Васпитно – образовни рад са децом подразумева и адаптацију деце на вртићку средину. Период адаптације и активности које су се у том периоду реализују дају простор и време деци да упознају, навикну и прихвате промене. Током овог периода битан нам је и однос на реалацији васпитач – родитељ који се формира тада, а развија током читавог боравка детета у вртићу. План адаптације је флесибилан и пружа могућност за грађење односа са дететом и његовом породицом.

- Посебни и специјализовани програми

Основни циљ програма је подстицање и развијање игре код деце као основни облик изражавања, учиње и начина дружења. Концепција програма се ослања на начела целовитости и интегритета и начела поштовања и култивисања дечје игре. Програм је намењен деци на сеоском подручју која нису обухваћена ни једним другим обликом предшколског васпитања и образовања васпитања и образовања. Трајање програма је најмање једном недељно по три сата, а тачно време трајање ће се утврдити у договору са родитељима

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

деце која су уписана у овај програм. Корисници програма су деца узраста од 4 године до 5,5 година. Број деце у групи зависи од просторних услова места саме реализације програма, највише 10-оро деце по групи. Програм траје од октобра до маја и бесплатан је за родитеље. Ментори за развијање посебних и специјализованих програма пружаће подршку васпитачима у реализација програма и координираће евалуацију активности.

- *Програм сарадње са породицом и локалном заједницом*

Предшколска установа “Дуга“ породицама уписане деце обезбеђује различите начине информисања, едукације и непосредног укључивања родитеља у живот и рад вртића (доношење одлука, управљање, планирање, реализација и евалуација васпитно-образовног рада) о чему се родитељи правовремено информишу.

Циљ је да се повећа знање родитеља о томе како њихова деца расту, развијају се и уче, да схвате значај сопствене улоге у тим процесима, као и потребу комплементарног деловања са вртићем. План сарадње са породицом, на основу овог програма, сачињава свака васпитна група посебно.

Облици кроз који се програм сарадње са породицом реализује су следећи:

- Облици обостраног информисања (индивидуални разговори, Дан отворених врата, панои за родитеље, Флајери за родитеље, елефонски позиви, Вибер групе, Фсб установе),

- Облици заједничког стицања знања (тематски родитељски састанци, радионице са родитељима, саветодавни рад са родитељима, упознавање родитељима са карактеристикама везаним за узраст деце, трибине за родитеље,

- Облици заједничког живљења породице и вртића (учешће родитеља у непосредном вор-у, учешће у заједничким активностима и акцијама, учешће родитеља у приредбама и прославама, учешће родитеља у органима и тимовима установе.

План сарадње са породицом, на основу овог програма, сачињава свака васпитна група посебно.

- *Програм сарадње са локалном заједницом*

Један од значајних аспеката у систему предшколског васпитања и образовања јесте сарадња са локалном заједницом. Заједница омогућава детету да развије нова знања, осећање припадништва заједничког социјалног учшћа, као и властите вредности и идентитет. Предшколска установа је неодвојиви део локалне друштвене заједнице и као таква мора бити отворена за утицаје које друштвена средина нуди.

- *Програм заштите деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања*

Сви облици дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања којима се угрожавају или нарушавају физички, психички и морални интегритети личности детета, представљају повреду једног од основних права детета садржани у Конвенцији Уједињених нација о правима детета, а то је право на живот, опстанак, развој.

На основу Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, предшколска установа „Дуга“ израдила је Програм заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. У изради Програма руководили смо анализом стања безбедности, односно свим аспеката средине, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе. Програмом заштите дефинисане су превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика њиховог остваривања.

Програмом заштите деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у ПУ „Дуга“ одређују се мере, активности и садржаји и начин њиховог спровођења, које обезбеђују услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој детета, њиховог безбедног

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

окожуења и заштиту од свих облика дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Забрана дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у установи односи се на сваког - децу, запослене, родитеље, односно друге законске заступнике и трећа лица.

Основни принципи на којима је заснован Програм, који уједно представљају оквир за деловање јесу:

- Право на живот, опстанак и развој;
- Најбољи интерес детета;
- Недискриминација;
- Учешће деце.

Општи циљ програма је унапређивање квалитета живота деце применом:

- Мера превенције за стварање безбедне средине за живот и учење деце,
- Мере интервенције у ситуацијама када се јавља дискриминација, насиље, злостављање и занемаривање.

Специфични циљеви у превенцији:

1. Стварање и неговање климе прихватања толеранције и уважавања,
2. Укључивање свих интересних група (деца, васпитачи, стручни сарадници, административно и помоћно особље, директор, родитељи/старатељи, локална заједница) у доношењу и развијању програма превенције,
3. Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад установе за препознавање дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања,
4. Дефинисање процедура и поступака за заштиту и реаговања у ситуацијама насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације,
5. Информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације и реаговање у тим ситуацијама,
6. Унапређивање компетенција васпитног кадра и осталих запослених, деце, родитеља/старатеља и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације.

Унутрашњу заштитну мрежу у Установи чине: васпитачи, педагог, психолог, секретар и директор.

Спољашњу заштитну мрежу чине: Центар за социјални рад, МУП, Јавни тужилац, Дечји диспанзер и Предшколска установа.

Запослени својим квалитетним васпитно-образовним радом и применом различитих метода и облика рада, као и активности обезбеђује подстицајну и безбедну средину. Запослени својим понашањем не сме да изазове или допринесе дискриминацији, насиљу, злостављању и занемаривању. Запослени су дужни да избором одговарајућих садржаја и начина рада допринесу стицању квалитетних знања и вештина и креирају услове за узајамно разумевање, уважавање различитости, конструктивно превазилажење конфликта. Такође, запослени су дужни да обезбеде заштиту детета од незаконитог мешања у њихову приватност, породицу, као и заштиту од незаконитих напада на његову част и углед.

Родитељ је дужан, да у најбољем интересу детета сарађује са установом, учествује у превентивним мерама и активностима, уважава и поштује личност детета, друге деце, запослених и других родитеља. Родитељ не сме својим понашањем да у установи изазове или

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

допринесе појави дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Програмом се предвиђају :

Превентивне активности за стварање безбедне средине за живот и игру деце, активности вртића у циљу спречавања насиља и праћење ефеката превенције, односно шта Установа треба да уради да би се спречила дискриминација, односно насиље и како Установа прати ефекте превенције;

Интервентне мере у ситуацијама када се јавља дискриминација, насиље, злостављање, занемаривање, мере које се предузимају кад се насиље и дискриминација догоди, процедуре, улоге и одговорности.

Активности	Начин	Носиоци
Упознавање родитеља са правилима понашања и одговорности	Информисање родитеља првим на групним родитељским састанцима	Савет родитеља Чланови Тима
Доношење правила понашања у групи (вртићу) као и начина реаговања приликом непоштовања истих	Заједничке активности деце и васпитача, игре, цртежи, израда постера и сл.	Групни васпитачи Деца
Васпитно – образовне активности из свих области развоја које имају за циљ развијање позитивних образаца понашања	Планиране активности васпитача	Групни васпитачи Деца
Организовање заједничких активности деце различитог узраста, родитеља и васпитача	Различите активности на нивоу вртића у циљу међусобног упознавања, развијања толеранције међу децом, богатства различитости и културе понашања	Групни васпитачи Деца Родитељи
Тематске изложбе ликовног стваралаштва деце на тему другарства, толеранције, различитости	Изложбе тематски ликовних радова деце у просторијама установе	Групни васпитачи Деца Родитељи
Кутак за родитеље - акциони пано у свим објектима	Поставка садржаја који се односе на заштиту деце од насиља и дискриминације, дечји искази, продукти, заједничке акције са родитељима, школама и локалном заједницом	Чланови Тима Координатор

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

<p>Обележавања празника. Међународни дан деце; Дечја недеља; Међународни дан толеранције; Светски дан детета Дан нулте толеранције на дискриминацију</p>	<p>Заједничке активности деце различитих узрастана нивоу објеката и деце из различитих објеката (различити облици дружења и спортских активности)</p>	<p>Групи васпитачи Чланови Тима</p>
<p>Сарадња са родитељима</p>	<p>Заједничке спортске и рекреативне активности у вртићу и ван њега Турнир у друштвеним играма, Радионице за родитеље – одабрани садржаји на тему подршке родитељским компетенцијама Учесће у хуманитарне акције</p>	<p>Групи васпитачи Чланови тима</p>
<p>Пружање додатне подршке деци и родитељима из мањинских и осетљивих друштвених група</p>	<p>Саветодавни рад са децом и родитељима, Васпитне активности на превазилажењу стереотипа и предрасуда Остале активности на остваривању равноправности и једнаких могућности</p>	<p>Васпитачи Чланови тима</p>
<p>Пружање подршке родитељским компетенцијама за васпитање деце</p>	<p>Брошуре за породице Тематски родитељски састанци</p>	<p>Стручни сарадници Групи Васпитачи</p>
<p>Радионице за децу</p>	<p>„Толеранција“ „Ненасилна комуникација“ „Како ми помоћи,а не повредити ме“ „Како се осећам“</p>	<p>Чланови Тима</p>
<p>Праћење услова за безбедност деце у Установи – сигурност објекта, број деце у групи, здравствени услови, стање опремљености; Упознавање родитеља са: Правилником о мерама, начину и поступку заштите деце у ПУ са проценом ризика</p>	<p>Непосредним увидом Анкете,упитници</p>	<p>Сестра на ПЗЗ Директор Чланови тима</p>

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

ИНТЕРВЕНТНЕ МЕРЕ

Активности	Начин	Носиоци
Утврђивање процедура у поступку заштите деце од насиља	Презентације на састанку Тима, Савету родитеља	Директор Тим
Проверавање добијене информације	Прикупљање информација директним или индиректним путем на основу којих се доноси одлука о одбацивању или потврђивању сумње. Консултације ради разјашњавања околности, анализе чињеница и уколико се процени да је потребно укључивање надлежних институција.	Директор Тим
Обавештавање и позивање родитеља	Одмах након заустављања ситуације установа обавештава и позива родитеље	Тим за заштитну Групни васпитачи
Предузимање мера и активности	Израда плана заштитних мера које садрже активности које су усмерене на промену ставова, вредности деце, односно промене у понашању Укључивање релевантних актера	Директор Тим
Сарадња са надлежним службама (спољашња заштитна мрежа)	Укључивање надлежних из Дечјег диспанзера, Центра за социјални рад, Станице милиције	Чланови тима Координатор Директор
Праћење ефеката предузетих мера	Праћење понашања учесника Праћење укључености родитеља и других надлежних органа или институција Извештавање	Чланови тима Директор координатор
Саветодавни рад	Непосредни индивидуални разговори саветодавног типа са децом жртвама насиља и очевидцима насиља	Тим, стручњаци

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

У Установи је формиран Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. Чланове Тима за заштиту одређује директор и чине га секретар, стручни сарадници, васпитачи, сестра на ПЗЗ, представника родитеља и представника ЛС. Директор одређује одговорно лице за вођење и чување документације. Тим припрема Програм заштите, планира и предлаже адекватне активности у оквиру програма заштите, односно информише, планира и учествује у обукама, предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања, укључује родитеље, прати ефекте предузетих мере. У планирању и спровођењу активности у овој области остварују пуну сарадњу и координисано делују Тим за заштиту и други стручни органи у установи, укључујући и могућност спровођења заједничких мера и активности.

2.3 Физичко окружење као димензија програма

Простор подразумева целокупан простор целог вртића: простор радних соба и просторе испред соба - гардеробе, заједничке просторе у вртићу (ходнике, холове, салу), и спољне просторе (терасе, двориште). Сви ови простори треба да испуњавају критеријуме квалитетног простора. Оно што је заједничко за све просторе јесте да су безбедни и предвидиви, отворени и доступни. У оквиру сваког вртића сви простори, унутрашњи и спољашњи су повезани и међусобно интегрисани са флексибилном наменом. Простор одражава концепцију програма и нарочита пажња се посвећује сталном реструктурирању, развијању и обогаћивању простора у партнерству са породицом. Простор је променљив и динамичан. Приступачан је за сву децу, подстицајан, инспиративан и омогућава деци да бирају активности и садржаје и начине груписања; могу да раде заједно и сарађују, али и да се осаме и да самостално да користе материјале на различите начине. Деца имају могућност да реорганизују простор, уређују га, истражују, креирају, стварају. На тај начин деца граде лични и групни идентитет и добијају прилику да се осете уважено и одговорно, а пре свега имају мноштво прилика да уживају и да се радују. Простор је организован кроз просторне целине. Промене у простору резултат су истраживања иницирана дечјим питањима, игром и пројектима које као мале заједнице развијају. Материјали који се могу наћи у простору су природни, пластични, дрвени, рециклажни и други који омогућавају вишенаменско коришћење и подстичу дечју машту и креативност. Осим играчака и материјала са вишенаменском употребом у простору се могу пронаћи и реални предмети који омогућавају деци непосредан доживљај стварности. Двориште и сви простори вртића су места за игру и учење и одражавају концепцију програма. Функције свега изложеног у простору су истраживање, видљивост програма, персонализованост (даје слику идентитета групе и појединаца), и подстичу заједничког учешћа свих актера (деце и одраслих у вртићу и заједници).

Улазни простор - информише и одаје добродошлицу свима који долазе - и одраслима и деци, другим одраслима. Простор треба да пружи информације о пројектима који се остварује у вртићу, о онима који у вртићу живе и да пружа осећање добродошлице.

Заједничке просторе омогућавају различите начине сусретања и заједничко учешће деце различитог узраста и одраслих, омогућавају да деца мењају и користе друге просторе у вртићу, омогућавају да се деца и родитељи заједно играју. Ово треба да је заједнички посао свих запослених, уз учешће породице и консултовање са децом. Инспиративни простори позивају децу да се баве и делају у њима, манипулишу материјалима.

У радним собама треба да се простор и материјали организују у складу са концепцијом. И овде је важно стално имати на уму да су просторне целине дефинисане основном наменом у односу на активности и учење деце, да могу бити сталне, повремене и везане за пројекат, и да су радне собе у том смислу аутентичне за децу која ту бораве и у складу са пројектима/темама које се реализују у тој групи.

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

При организацији просторних целина важан је адекватан намештај који ће омогућити деци да је материјал доступан, а васпитачу да је простор прегледан и безбедан за децу. Простор се може преграђивати ниским мобилним полицама, прозирним завесама, паноима, преградама. Истовремено јако је важно да у тим просторним целинама има довољно материјала и средстава које ће обезбедити дечју интеракцију са материјалима, њихово смисаоно ангаживање и делање. Због свега наведеног је јако важно направити скицу – тлоцрт радне собе како би се тада увидео потребан намештај, друга средства за преграђивање али и материјал који треба да обогати те целине и подстакне децу на игру.

Двориште вртића захтева посебну пажњу и планирање акција како би се отворени простор учинио погодним и стимулативним за различите активности, игре и истраживања деце.

Заступајући уверење да су деца од малена врло компетентна бића, установа има велику одговорност да се према њима тако и односи. Зато је потребно ораганизовати простор који је флексибилан и прилагођен деци, опремљен материјалима за истраживање, експериментисање и конструисање знања. Зато је потребан васпитач који је осетљив да види дете, да га поштује и негује његову индивидуалност. Зато је потребна установа која кроз васпитно-образовни процес подупире и поштује права деце уз слободно изражавање свих дететових креативних потенцијала, радозналости и аутономије.

Објекти у саставу Установе садрже одговарајуће просторије, двориште и стандардну опрему за боравак и игру деце. У објектима постоје следеће просторије: радне собе, санитарни чворови за децу и одрасле, вишенаменска сала (осим у објекту „Осмех“), канцеларија за васпитаче са библиотеком, кабинет, радна просторија за тријажу и превентиву, холови терасе, кухиња (централна кухиња – објекат „Дуга“) и остале просторије – просторије за одлагање инвентара и материјала за одржавање објекта, канцеларије за друго особље (директор, помоћник директора, секретар, административно особље и рачуноводство – објекат „Коцкица“; стручни сарадници - објекат „Сунце“, нутриционисата, сарадник на ПЗЗ и одговорна сестра – објекат „Дуга“). Вишенаменска сала у објектима „Сунце“ и „Дуга“ користи се за боравак деце ППП група – целодневног боравка због недостатка простора, као и за заједничке активности деце различитог узраста према планираном распореду активности. Групе ППП – у трајању од 4 сата користе исте радне собе са групама целодневног боравка.

Радне собе у објектима садрже довољан број столова, столица и креветића за децу. Објекат „Сунце“, објекат „Чаробна школица“ и све групе на сеоском подручју поседују нов намештај. У објекту „Дуга“ неопходно је замениити намештај који је дотрајао. Техничка опремљеност објеката је слаба. Сви вртићи поседују по један компјутер и Wi-fi, али не постоји покривеност интернетом целог објекта, већ само канцеларија. Такође, осим комјутерима, слаба је опремљеност фотоапаратима, камерама, музичким уређајима. Систем комуникације између свих вртића побољшан је повезивањем рачунара путем интернет мреже.

Канцеларије за васпитаче садрже мале библиотеке (велика библиотека налази се у објекту „Дуга“), ормаре за одлагање документације, телефон и рачунар (у објектима „Дуга“, „Звончић“, „Сунце“).

Радне собе допуњавају се годишње играчкама и дидактичким средствима, као и материјалом за васпитно-образовни рад. У складу са финансијским могућностима врши се обнављање дотрајале опреме и намештаја.

Дидактичка средства, материјали за игру, играчке набављају се континуирано у складу са бројем деце, њиховим потребама, финансијским могућностима и условима које пружа простор.

Радни простор је функционалан и присан, обезбеђени су услови за пријатно атмосферу, за учење и рад деце. Томе доприносе и креативно осмишљени холови који су такође у функцији дечје игре и који се допуњавају материјалима који провоцирају и подстичу децу на истраживање и експериментисање. Играчке, сликовнице, дидактичке игре којима је опремљен простор радних соба налази се тако распоређен да је увек доступан деци.

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

Оно што је изложено у простору треба да одражава процес учења деце у групи и да деци и другим учесницима тај процес учини видљивим. Видљивост процеса учења омогућавају различити начини документовања: фотографије, забелешке, скице, шеме, графикони, макете, инсталације... Они доприносе да процес учења постаје ближи деци, деца могу да се враћају деловима који су им потребни, да користе документовано као подсетник за нова истраживања, да показују и да тумече другима чиме се баве и да међусобно о томе разговарају. Кроз обезбеђивање видљивости учења деца добијају поруку да се начин на који уче и њихово искуство и сазнање сматрају вредним.

Оно што је изложено у простору треба да одражава вредности које негујемо у учењу. Ако је заједнички рад и заједнички допринос вредност не само у вртићу, него и у савременом свету, онда све што излажемо у простору треба то да емитује. Заједнички допринос стварају заједнички учесници (деца, васпитачи, родитељи, вршњаци из вртића, чланови локалне заједнице...), али заједнички допринос није када они појединачно нешто ураде, независно једни од других, па ми у вртићу направимо заједничку збирку појединачних радова. Заједнички допринос је када се учесници ускладе око заједничког циља и раде на деловима за које су преузели одговорност и у њима уживају.

Просторне целине - јаслице

- Сензорна просторна целина
- Кинестетичка просторна целина
- Просторна целина за конструисање (стална)
- Просторна целина за визуелне уметности (стална)
- Просторна целина за симболичку игру (стална)
- Литерарна просторна целина (стална)
- Просторна целина за скривање и осамљивање (стална)

Просторне целине - вртић

- Литерарна просторна целина
- Просторна целина за конструисање/алатница
- Просторна целина за визуелне уметности
- Просторна целина за покрет и звук
- Просторна целина за симболичку игру/породична
- Просторна целина за скривање и осамљивање

3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ

Вртић је простор демократске и инклузивне праксе што значи да се уважавају права све деце на образовање кроз инклузивну праксу којом се уважава родна, културна, здравствена и свака друга различитост, развија осетљивост на дискриминацију, уважава право сваког

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

детета на активно учешће у образовању кроз усмереност на добробит детета и подршку његовим потенцијалима и активном учешћу у животу вртића: кроз партнерство са породицама, локалном заједницом и остваривање права детета као грађанина кроз пуну партиципацију деце у социјалном и културном животу заједнице.

3.1 Партнерство са породицом

Установа треба да буде усмерена на то постане место живљења деце, васпитача и родитеља. Једна од основних функција институционалног предшколског васпитања јесте стварање партнерства са породицом, што значи да предшколски програм доприноси подизању општег квалитета живљења и то тако што. Сарадња која је у најбољем интересу детета треба да има одлике партнерства, што значи да постоји:

- ✓ Равноправност обе стране у погледу уважавања и поштовања, као и доприноса развоју детета и бриге о његовом најбољем интересу,
- ✓ Комплементарност тј проналажење начина да то што их разлику (ниво образовања, способности, разумевање проблема и сл.) искористе да успоставе компленији и свеобухватнији приступ детету,
- ✓ Аутентичност тј. препознавање различитости међу васпитачима и различитости међу родитељима и породицама. Нити су све породице исте нити су сви васпитачи исти и свако треба да има посебан третман који се заснива на уважавању тих различитости.
- ✓ Демократичност, с посебним акцентом на учешће родитеља у васпитно-обраовном процесу и доношењу свих одлука које се тичу њихове деце.

Партнерство са породицом значи развијати различите видове сарадње са породицама деце као примарни задатак предшколске установе.

Активности којима се развија узајамни однос поверења и позваност породице на учешће:

- Вртић је место које емитује добродошлицу породици и уважавање породице јасним просторно-организационим показатељима (простор за родитеље, постери добродошлице, визуелне ознаке простора...)
- Породица је упозната са концепцијом програма (писане информације и кроз састанке)
- Програм сардње са породицом је развијен кроз дијалог са родитељима о различитим укључивањима породице (савет родитеља, волонтирање, учешће у непосредним активностима са децом);
- Родитељи су питани шта им је важно и шта би волели у односу на своју децу и себе;
- Деца су питана на који начин би волела да су родитељи укључени и да учествују;
- Родитељи се лично позивају на учешће у појединим активностима и имају помоћ и подршку васпитача или других родитеља за такво учешће.
- Организовање активности у којима је породицама и практичарима омогућено дружење (излети, шетње, културни догађаји и сл.)
- Васпитачи свакодневно сарђују са родитељима на различитим основама;

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

- Родитељи се на састанцима упознају и воде дијалог са васпитачима о активностима деце и програмским активностима;
- Постоје могућности да се родитељи виде са васпитачем и разговарају о свом детету у различито време дана и у различитим данима у недељи;
- Родитељи се подстичу на укључивање других чланова породице и пријатеља тако што их могу довести и укључити у активности у вртићу;
- Родитељи се могу укључити у различито време, на различите начине и то се документује;
- Васпитачима су познате специфичне тешкоће и препреке за укључивање појединих породица и развијају се стратегије за њихово превазилажење.
- Принципи сарадње са породицом:
 - Отвореност као спремност да се разуме позиција друге стране и гради заједничко значање,
 - Поверење као спремност да се изложимо другоме са уверењем да ће други радити у нашем најбољем интересу и у заједничком интересу,
 - Поступност и двосмерност као разумевање процеса грађења односа кроз узајамну размену из перспективе свих учесника, а не наметање учешћа родитеља на основу потреба програма,
 - Разноврсност као разумевање животног контекста родитеља/породице и могућност различитих начина укључивања породице.

Облици кроз који се програм сарадње са породицом реализује су следећи:

- Облици обостраног информисања (информативни разговори, индивидуални разговори, Дан отворених врата, панои за родитеље, флајери за родитеље, кућне посете, телефонски позиви, вибер групе);
- Облици заједничког стицања знања (општи родитељски састанци, групни родитељски састанци, радионице са родитељима, саветодавни рад са родитељима, трибине за родитеље);
- Облици заједничког живљења породице и вртића (Учешће родитеља у пројектима, учешће родитеља у заједничким активностима и акцијама, учешће родитеља у приредбама и прославама, учешће родитеља у раду тимова, органа и комисија установе),
- Облици повезивања са породицом кроз вредновање и истраживање потреба породица ради долажења до нових и адекватнијих модела програма.

7.1 Облици обостраног информисања

Облици	Активности	Носиоци
Разговори	Свакодневна усмена размена информација између васпитача/медицинских сестара и родитеља ради размене неопходних информација или актуелности	Мед.сестре Васпитачи Родитељи
Индивидуални разговори	Договорени разговори на иницијативу родитеља или васпитача/медицински сестара ради информација о дечјем развоју и напредовању, саветодавни рад или решавање проблема . Ови раговори се заказују унапред у одређено време које пора бити испоштовано. За овакве разговоре неопходна је припремљеност и родитеља и васпитача. Ови разговори воде се без присуства детета.	Мед.сестре Васпитачи Родитељи

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

Дан отворених врата	Одређени дан и време када васпитачи дају родитељима информације о дечјем развоју и напредовању	Васпитачи Мед. сестре
Панои за родитеље	Релевантни садржаји путем којих родитељи добијају неопходне информације на централном панону, панону нутриционисте, паноу ПЗЗ, паноу педагошко-психолошке службе, панои сваке васпитне групе, панои стручних тимова и тимова у установи	Стручни тим објекта Васпитачи Мед. Сестре Нутрициониста Сестра на ПЗЗ ПП служба
Флајери за родитеље	Писани материјал са основним информацијама везаним за одређену тематику: „Значај сарадње породице и вртића за развој детета“ и „Адаптација деце“	ПП служба Сарадник на унапређењу ПЗЗ
Кућне посете	Међусобно размена информација у породичном окружењу детета	Мед. сестре васпитачи
Телефонски позиви	Размена неопходних информација коју је потребно обавити у кратком временском року	Мед. сестре васпитачи
Вибер групе	Размена неопходних информација, слање стручних материјала, брошура, упитника у оквиру самовредновања и истраживања праксе	Медицинске сестре и васпитачи

7.2 Облици заједничког стицања знања

Облици	Активности	Носиоци
Општи родитељски састанци	„Адаптација деце“ Упознавање родитеља са појмом и програмом адаптације, улогом родитеља током привакавања детета на вртић; Упознавање са програмом превентивне здравствене заштите, здравственом адаптацијом и општин начелима неге деце у вртићу; Упознавања са програмима који се реализују у Установи и програмом сарадње са породицом; Израда плана пријема деце по недељама са тачним датум поласка	Директор Помоћник директора ПП служба Сарадник на унапређењу ПЗЗ Медицинске сестре Васпитачи
	„Агресија код деце“ Узроци агресивног понашања деце предшколског узраста; превенција и интервенција;	Психолог
Групни родитељски састанци	Развој ране писмености, улога вртића и породице	Стручни сарадници

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

Истраживање дигитални ресурса за породице	Деца и коришћење дигиталних уређаја Заштита деце на интернету	Педагог, Психолог Тим за подршку дигиталним компетенцијама
Групни родитељски састанци	Садржије планирају васпитачи у договору са родитељима, стручним сарадницима и уоченим потребама (начини и облици сарадње, предлози садржаја од стране родитеља, договор око заједничких активности поводом актуелности, упознавање родитеља са развојем и напредовањем деце и садржајима коју су реализовани за подстицање развоја, излети, зимовање, понуде часописа, радних листова, представа за децу и др.)	Групни васпитачи
	Први групни родитељски састанак Упознавање родитеља са: делатношћу, носиоцима делатности, организацијом и условима рада, програмима вор-а, правима и обавезама родитеља; избор члана савета родитеља; правилима понаша запослених и родитеља,	Мед.сестре Васпитачи Родитељи
	Зимовање Други групни родитељски састанак на коме родитељи добијају све релевантне информације о организацији и боравку деце на зимовању Програм зимовања	Директор Пом. директора Васпитачи
Радионице са родитељима	1.Социо-емоционално учење: Значај и начини подршке 2.Самосталност 3.Како до саморегулације-постављање граница	Мед.сестра Васпитачи
Саветодавни рад са родитељима У оквиру Саветовалишта за породице	Индивидуални саветодавни, консултативни разговори са родитељима везаним за све питања везана за развој и напредовање детета; Пружање подршке родитељским компетенцијама Информисање родитеља о свим питањима важним за предшколски период детета; Решавање актуелних тешкоћа и конкретних проблема; Решавање тешкоћа у развоју, васпитању или учењу детета.	Педагог Психолог
Трибина за родитеље	„Права деце“ Одржавање трибине ради повећања родитељски компетенција и проширвање знања о дечјим правима	Васпитачи Родитељи Стручни сарадници
	„Превенција дискриминације и насиља“ Одржавање трибине ради повећања родитељски компетенција и проширвање знања у циљу превенције насиља, злостављања и занемаривања	Васпитачи Родитељи Стручни сарадници

7.3 Облици заједничког живљења породице и вртића

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

Облици	Активности	Носиоци
Учешће родитеља у пројектима	Заједно са родитељима дискутовати, промишљати, заједно доносити одлуке и реализовати активности и иницијативе усмерене на остваривање услова који подстичу истраживање код деце и развијају заједништво Омогућити родитељима да дају предлоге за укључивање деце у манифестације које се дешавају у ЛЗ и да дају предлоге за учење деце у ЛЗ	Родитељи Деца Мед.сестра Васпитачи ПП служба
Учешће у заједничким активностима и акцијама	Заједничке активности у којима сви имају интерес - акције уређења дворишта и опремање простора која користе деца, учешће и организација хуманитарних акција, донације родитеља и пријатеља установе; Прослава пројекта;	Родитељи Све структуре запослених
Учешће родитеља у приредбама и прославама	Прослава дечјих рођендана Приредба за дан вртића „Улица насмејаних лица“ Маскембал у вртићу	Родитељи Деца Мед.сестра Васпитачи ПП служба
Учешће родитеља у раду тимова и комисија Установе	Учешће родитеља у раду стручног актива за развојно планирање, Тима за самовредновање, Тима за инклузивно образовање; Савет родитеља; Управни одбор; Комисија за пријем деце у својство давања предлога, избора, вредновања	Родитељи који су предложени и изабрани од стране других родитеља за чланове

3.2 Повезаност са локалном заједницом

Места у локалној заједници представљају места која се користе као места активности у учења деце. За дете је заједница пре свега његово непосредно окружење – породица, комшилук, родбина, вртић и друге установе и институције које оно посећује и у њих се укључује – дом здравља, продавнице, библиотеке, школе, центри културе, спорта и рекреације, отвоени простори итд. Ресурси који постоје у локалној заједници пружају различите могућности за стицање искутва и различитих врста доживља детета од рођења. Дете је део друштвене заједнице која га окружује, у којој учи моделе понашања, продубљује социјалне контакте, прилагођава се животу њој, али је истовремено и прилагођава сопственим потребама. Из тог разлога предшколска установа је неодвојиви део локалне друштвене заједнице и као таква мора бити отворена за утицаје које друштвена средина нуди.

Потребно је континуирано развијати различите облике сарадње са локалном заједницом како би се створили услови да деца стичу

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

нова знања, развијају осећај припадности и заједничког социјалног учешћа као заједничке вредности и идентитета.

Ресурси и простори у заједници се користе за реализацију различитих активности. Деца и васпитачи учествују у различитим дешавањима у локалној заједници. Организују се манифестације у које се укључују представници локалне заједнице. Локалне привредне и услужне организацијесу места реализације програмских активности или учествују у финансирању појединих активности и акција, опремању и набавци потрошних материјала. Информације о предшколској установи доступне су у локалној заједници. Предшколска установа се повезује са другим образовним програмима и организацијама везаним за образовање деце и рад са породицом, укључујући организације родитеља, омогућава породицама повезивање са другим услугама и програмима у локалној заједници, сарађује са школом кроз различите видове облике сарадње.

Деца ће се укључивати у дешавања које организује локална заједница (приредбе, манифестације, акције...) након процене педагошког колегијума да ли је укључивање у најбољем интересу деце.

У објектима установе родитељи ће имати прилику да се информишу о понуди локалне заједнице намењеној деци и породици (позориште, биоскоп, активности Центра за културу намењеној деци и др.)

Реализација тема/пројеката са децом узће у обзир ресурсе које поседује наш град, посебно оне који се налазе у непосредној околини вртића. Неопходно је направити заједничку анализу потреба, ресурса, могућности и интересовања на нивоу васпитне групе и објекта за развијање теме/пројекта који ће деци омогућити продубљивање истаживања, учење и активности. Циљ је да се створи више прилика за коришћење ресурса и места у локалној заједници. Родитељи су укључени у процес анализе.

Установа ће анализирати, пратити и документовати ефекте сарадње са установама у локалној заједници, као основу за планирање будуће сарадње.

Сарадња са школом

- Предшколска установа сарађује са школом кроз узајамне посете, организовањем заједничких активности и акција и разменом информација;
- ПУ правовремено информише и припрема родитеље и децу за прелазак из вртића у школу;
- ПУ заједно са школом организује различите програме, активности и акције који повезују практичаре, децу и родитеље (спортско-рекреативни програми, уметничке радионице, програми пријатељства, прославе, фестивали, представе, изложбе, перформанси...)
- ПУ остварује узајамне стручне посете и размене информација о програмским активностима, обезбеђујући континуитет у образовном контексту, усклађивањем физичког окружења, стила комуникације и педагошког приступа;
- ПУ и ОШ размењују податке којима се обезбеђују правовремене информације о различитим програмима подршке за децу и родитеље којима је потребна додатна образовна подршка или други видови подршке;

Стручни сарадници ОШ и ПУ заједно сачињавају план транзиције деце из предшколске установе у основну школу. Време реализације је март месец.

Спољашњи ресурси:

- Природни ресурси: Парк „Буковичка бања“ са изворима минералне воде, Жућин паркић, Рисовачка пећина, планина Букуља, Гарашко језеро;
- Установе културе: Градска библиотека „Свети Сава“, Музеј града Аранђеловца, Центар за културу са двораном „Парк“, Смотра „Мермер и звуци“, Мала Галерија;
- Основна школа за музичко образовање „Петар Илић“

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

- Спортско рекреативни центар „Шумадија“
- Туристичка организација Аранђеловац,
- Историјски споменици Орашац, Буковичка црква, Брезовачка црква и археолошки локалитет „Дворине“
- Православне цркве (Св. Арханђела Михаила и Св. Апостола Петра и Павла, и Буковичка црква);
- Графичко-издавачко предузећае „Запис“ ,
- Локални привредници (Пештан, Бања комерц, Геровит, Фортуна, Бекамент, Ар баг...)
- Локални медији РТВ „Шумадија“, РТВ „Сунце“;
- ЛС, МУП, Ватрогасци, Центар за социјални рад „Сава Илић“, Црвени Крст Аранђеловца
- Основне школе, Средње школе, Висока технолошка школа;
- Дом здравља, Градска болница, Специјална болница „Буковичка бања“ и др.

Рад са децом и породицама из осетљивих друштвених група

Значај раног образовања и васпитања за каснији живот детета је несагледив. Улагање у рани развој има највећи утицај управо на децу из осетљивих друштвених група. Деца из ових група живе у сиромашним породицама, породицама са ниским образовним статусом, па им је тешко да својој деци пруже подстицајно окружење за развој. Из тих разлога ова деца немају исте шансе да развију своје потенцијале као њихови вршњаци који долазе из стимулативнијих средина. Пропуштене прилике у раном детињству касније у животу одузимају могућност просперитетнијег живота.

Препреке за укључивање деце из осетљивих друштвених група постоје на свим нивоима образовања, али највишише последица остављају ако се јављају у предшколском узрасту. Као највеће препреке издвајају се недоступност односно немогућност приступа систему образовања и недостатак јасних информације о постојећим мерама подршке за осетљиве друштвене групе, али и појава у локалним заједницама да неидентификују на време децу која нису у систему образовања.

За ову децу је од посебног значаја укључивање у вртиће на што ранијем узрасту, а за васпитаче да буду посебно сензибилисани за рад са овом децом. Из тог разлога веома је важно подићи компетенције васпитача у овој области кроз стручно усавршавање и повезивање са локалном заједном како би се наша Установа прикључила различитим акцијама. Тако ће се деца укључивати, уз обавезан васпитно-образовни рада са њима, у позоришне представе, маскенабале, радионице које се реализују у нашој локалној заједници, као и посебне програме које наша установа реализује – излети, приредбе, школица спорта и енглеског језика.

За децу из друштвено осетљивих група ПУ организује следеће програме: „Хајде да се играмо“ за децу од 4 године до укључивања у ППП на сеоском подручју; Рад са децом на болничком лечењу; рад са децом са сметњама у развојној групи; у оквиру инклузије деце са сметњама у развоју у редовне групе. Предшкоска установа у сарадњи са Центром за социјални рад, локалним Удружењем Рома, прати укљученост деце из друштвено осетљивих група у редовне програме предшколског образовања и васпитања, као и кроз посебан програм „Хајде да се играмо“.

Детету коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога потребна додатна подршка у васпитању и образовању, предшколска установа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека, односно врши прилагођавање и, уколико је потребно, обезбеђује израду, доношење и реализацију индивидуалног образовног плана (ИОП1).

Предшколска установа у коју је уписано дете из осетљиве друштвене групе може да

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

утврди потребу за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке детету. Иницијативу за покретање поступка процене потреба детета за додатном подршком коју врши интерресорна комисија може да покрене родитељ, односно други законски заступник детета и/или предшколска установа уз сагласност родитеља, односно другог законског заступника.

Деца са сметњама у развоју и инвалидитетом остварују право на додатну подршку у предшколском васпитању и образовању у васпитној групи, уз план индивидуализације или индивидуални васпитно-образовни план и у развојној групи, на основу индивидуалног васпитно-образовног плана.

Дете се уписује у развојну групу само уз мишљење интерресорне комисије уз сагласност родитеља, односно другог законског заступника. За дете уписано у развојну групу планира се и реализује свакодневна интеракција и укљученост у активности осталих васпитних група.

У току похађања предшколског програма прати се развој детета и на основу предлога тима за инклузивно образовање, дете са сметњама у развоју и инвалидитетом може прећи из развојне у васпитну групу.

Приликом преласка детета у другу предшколску установу или основну школу, у партнерству са родитељем, односно другим законским заступником детета, остварује се сарадња са установом у коју дете прелази и планирају се заједничке активности установа које треба да допринесу успешном преласку и остваривању континуитета у васпитању и образовању, израђује се и спроводи план транзиције.

3.4 Транзиција и континуитет у образовању

- Вертикална транзиција (Укључивање детета у вртић, транзиција ка школи, транзиција детета у другу ПУ)
- Хоризонтална транзиција (транзиција унутар предшколске установе, из целодневног у полудневни, из јаслене групе у млађу васпитну, из развојне групе у вртић).

Укључивање детета у вртић – програм адаптације деце у сардњи са породицом

Циљ транзиције је стварање континуитета којим се обезбеђује непротивречност и повезивање различитих врста искустава, повезаност са животним контекстом и претходним искуствима детета. Деци је потребно да прелазак на нову средину има ослонац у ономе што им је блиско и познато: да нову средину упознају са особом за коју су везана и у коју имају поверења, да се сусрећу са искуствима која су блиска њиховом породичном животу и култури, да су окружена познатим предметима, да им нови одрасли показују да су она важна и да им посвећују индивидуализовану и персонализовану пажњу, да имају прилику да изразе своја осећања и страхове.

Већина васпитача има свест о значају прелазног периода за дете тј. транзицији, али се он сматра као краћи временски интервал - непосредно пред промену и после ње. Транзиција деце из породичног окружења у вртићко, је више у фокусу самих родитеља него васпитача, у делу непосредно пред промену, те је неопходно освести да и пре него што дете крене у вртић започиње процес транзиције. Да би олакшали деци прелазак из породичне средине у вртићку у нашој установи реализује се Програм адаптације деце у сардњи са породицом. Програм обухвата временски период пре поласка детета у вртић и период адаптације деце. Родитељи добијају све потребне информације о функционисању вртића, подршку родитељским компетенцијама на који начин треба поступати да би адаптација детета протекла што лакше, шта је адаптација, на који начин се манифестује. Подршка родитељским компетенцијама пружа се и у оквиру Саветовалишта за родитеље у вртићу Сунце, у случајевима отежане адаптације деце. Адаптација сваког детета се прати од стране

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

медицинских сестара и васпитача. Да би практичари што боље упознали дете врше се индивидуални разговори са родитељима и спроводе иницијални упитници за родитеље. Физичка средина се посебно прилагођава новој деци (Соба је организована да омогућава несметано кретање детету по њој, дидактички материјали и играчке су тако организовани да су доступни деци, простор собе је персонализован,

постоје неструктурирани материјали који умирујуће утичу на децу, дневни ритам је сликовито приказан у видном пољу детета, који детету даје предвидивост, сликовито су приказана правила групе...) Спроводи се индивидуални ритам намирења. Родитељи добијају правовремене информације о реаговању и укључености детета у игру, животно-практичне ситуације и планиране ситуације свог детета.

Деца са сметњама у развоју

За децу са сметњама у развоју израђује се План подршке транзицији. План се израђује тимски (родитељ, васпитач, стручни сарадник). Чланови породице учествују у свим фазама планирања, примене и вредновања мера подршке.

Фазе у изради плана подршке транзицији:

-прикуљање и анализирање података о актуелном нивоу функционисања детета, контексту у коме одраста и подршци и услугама које дете и породица користе

-Анализа могућих препрека за успешну транзицију (формулар, чек листа за анализу препрека)

-Израда педагошког профила детета

-дефинисање мера подршке транзицији детета у васпитну или развојну групу (шта, колико често, носиоци) и очекиваних исхода;

- Примена и праћење планираних мера подршке;

- Евалуација плана подршке;

-Опис улоге различитих актера у транзицији (препоруче за родитељима у оквиру саветодавног рада са породицом, консултативни рад стручних сарадника и васпитача, свакодневна размена информација између васпитача/дефектолога и родитеља, периодични заједнички састанци)

Транзиција деце из јаслених група у вртићке

План транзиције деце из јаслених група у вртићке узрађују заједно васпитачи и медицинске сестре и по потреби се укључују и родитељи. Сви родитељи су упознати о планираним активностима и да период прилагођавања буде за децу што лакши. Циљ је да деца упознају васпитаче и простор собе у коме ће боравити. Три месеца пре преласка спроводе се заједничке активности. Израда плана транзиције тема је стручног актива. План и активности се документују. Медицинске сестре са васпитачима размењују информације о дечјем развоју и напредовању, усмено и преко Дејег портфолија и педагошког профила и спроведених мера индивидуализације.

Транзиција деце из Предшколске установе у Основне школе

Циљ транзиционих активности је:

- Осигурање континуитета два нивоа образовања
- Олакшање преласка из предшколске установе у основну школу
- Отклањање препрека и примена ефикасних стратегија кроз сарадњу

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

- Смањивање могућности непредвидивих ситуација и изазова за децу и породицу, али и за школу
- Успостављање партнерства ПУ, ОШ и породице ради остваривања добробити детета;

Да би транзиција из вртића у школу била успешна потребно је да осмишљава и реализује кроз сарадњу родитеља, вртића и школе. Сарадња вртића и школе је континуирана и двосмерна, успостављено партнерство је ради добробити детета.

Заједничке активности вртића, ОШ и породице:

- Промотивно-информативне активности школе које имају за циљ да упознају родитеље са процедуром уписа, потребном документацијом, организацијом и начином рада, правима и обавезама,
- Упознавање родитеља и деце са учитељима првог разреда, простором, начином рада;
- Израда индивидуалних планова транзиције
- Индивидуални саветодавни рад са породицом на подизању родитељских компетенција за припрему за полазак у школу од стране стручних сарадника ПУ у односу на дете (самосталност, самопоштовање, радозналост, истицање напретка у вештинама), као и заузимању позитивног односа према школи од стране родитеља;
- Подршка социоемоционалном учењу деце се реализује у оквиру припремног предшколског програма што доприноси бољој адаптацији на нову средину;
- Размене информација о дечјем развоју и напредовању између васпитача, учитеља и родитеља вртића се кроз дечји портфолио, индивидуалне разговоре о детету и др. ;
- Организовање родитељских састанака са учитељима и стручним сарадницима ОШ у просторима ПУ;
- Посете школи деце и васпитача (у оквиру пројеката, посета школском часу, заједничке активности предшколаца и деце школског узраста)
- Коришћење различитих школских ресурса (сале за физичко, кабинети, библиотека...)

За децу са сметњама у развоју планира се индивидуализована и правовремена припрема детета, породице и школе у коју дете треба да пређе. Израђују се индивидуализовани планови транзиције који се састоје из:

Активности усмерене на дете и породицу (пријава за упис у први разред, прибављање мишљења ИРК и потврде о одлагању уписа у ОШ, Прослеђивање документације која постоји у ПУ о детету у ОШ); Посета ОШ – упознавање са простором школе и организацијом школе; Припрема породичног окружења ради лакше адаптације за прелазак у ОШ (свеске, прибор, уџбеници, формирање радног окружења); Састанци са родитељима – размена информација, процена потреба детета и анализа потенцијалних препрека, договори о посети ОШ, сарадња у реализацији плана транзиције)

Активности усмерене на васпитну групу/одељење (Подршка детету да би прихватило вршњачу групу као ресурс подршке, подршка детету да научи да се ослања на вршњаке и тражи помоћ ако му је потребна; подршка у емоционалном смислу од деце из васпитне групе)

Активности у установи у којој се образује дете (Што веће осамостаљивање детета, Увођење ритуала и рутина, Истраживање

ПУ „Дуга“, Аранђеловац

вртичког окружења ради сналажења у простору и организацији вртића, Коришћење различитих вежби и музике за релаксирање...)Сарадња са родитељима ради узимања активне улоге у припремању детета за прелазак и адаптацију на школску средину; Израд педагошког профила и мера индивидуализације/или ИОП-а, праћење реализације и евалуација; Оквирне смернице за безбедан боравак детета у школи, прилагођавање услова; Сарадња са школом у коју ће дете бити уписано;)

Активности усмерене на другу образовну установу (Контактирање ОШ, договор посете, реализација посете и договор о даљим корацима; Планирање подршке за дете од стране осталих запослених и других ученика, ненаставно особље, деца из других одељења, учитељи из других одељења, родитељи детета; Успостављање сарадње са школом након уписа детета – достављање потребне документације – уз сагласност родитеља; Припрема одељења за долазак детета са сметњама у развоју уз развијање асертивности и емпатије код деце у првом месецу поласка у школу

Активности усмерене на институције у локалној заједници (сарадња са ИРК и Центром за социјални рад, Дом здравља)

Транзиција деце из развојне групе у вртићке групе

Активности усмерене на дете и породицу (Решавање захтева за упис у редовну групу; прибављање мишњења Педагошког колегијума; Припрема детета за похађање редовне групе вртића- кроз посету редовној групи – упознавање простора и дневног ритма; Припрема породичног окружења ради лакше адаптације за прелазак у вртићку групу (свеске, прибор, уџбеници, формирање радног окружења); Састанци са родитељима – размена информација, процена потреба детета и анализа потенцијалних препрека, сарадња у изради и реализацији плана транзиције)

Активности усмерене на васпитну групу/одељење (Подршка детету да би прихватило вршњачу групу као ресурс подршке, подршка детету да научи да се ослања на вршњаке и тражи помоћ ако му је потребна; подршка у емоционалном смислу од деце из васпитне групе)

Активности у установи у којој се образује дете (Што веће осамостаљивање детета, Увођење ритуала и рутина, Истраживање вртићког окружења ради сналажења у простору и организацији вртића, Коришћење различитих вежби и музике за релаксирање...)Сарадња са родитељима ради узимања активне улоге у адаптацији на другу групу; Допуна педагошког профила и мера индивидуализације/или ИОП-а, праћење реализације и евалуација; Оквирне смернице за безбедан боравак детета у школи, прилагођавање услова; Сарадња са школом у коју ће дете бити уписано;)

Активности усмерене на институције у локалној заједници (сарадња са ИРК и Центром за социјални рад, Дом здравља)

Обезбеђивањем континуитета одговарамо на следећа рефлексивна питања:

Како припремити децу за очекивање промене при преласку из једног окружења у друго, ново? Како организовати рад током периода транзиције или шта треба променити у организацији да би се олакшала транзиција? Како превентивно деловати на потешкоће које се могу јавити? Како успоставити сарадничке односе током транзиције са свим актерима? Да ли се планира вршњачка подршка током процеса транзиције? Да ли се простор установе опажа као подржавајући или као препрека у процесу транзиције или да ли се родитељи сматрају добродошлим? Да ли постоји простор у коме ће се дете осећати сигурно током периода транзиције?

4. ПРЕДШКОЛКА УСТНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

4.1 Заједница рефлексивне праксе: развој праксе, професионални развој и јавно деловање

Вртић је простор рефлексивне праксе што подразумева развијање односа међу запосленима у вртићу заснованих на поверењу, уважавању, размени и узајамној помоћи, развијање рефлексивног приступа пракси, покретање заједничких истраживања практичара, оспособљавање за истраживање и критичко преиспитивање у правцу континуираних промена, учења и развоја; повезивање са другим вртићима, институцијама и организацијама кроз заједничка истраживања.

Професионална улога васпитача реализује се кроз четири подручја:

1. Подручје непосредног рада са децом
 - Подршка учењу и развоју усмерена на добробит кроз односе и делање
2. Подручје развијања реалног програма:
 - планирање
 - заједничко развијање програма
 - праћење, документовање, вредновање
3. Подручје професионалног развоја:
 - рефлексивна пракса
 - хоризонтално учење
 - повезивање
 - стручно усавршавање
4. Подручје професионалног јавног деловања:
 - Заступање
 - Промовисање
 - Допринос
 - Покретање акције.

Да би окружење испуњавало ове практичне критеријуме, васпитачи би се стално требали бавити истраживањем сопствене праксе. Они осим осталих улога у васпитно-образовном раду (сигурност деце, заштита здравља, збрињавање деце док су им родитељи на послу, подстицање и култивисање дечјег развоја), постају и истраживачи сопствене праксе како би могли одговорити на безброј практичних и теоријских питања која се у свакодневном раду постављају. Другим речима, истраживање сопствене праксе не представља само знање о могућностима деце раног узраста, шта све деца могу и знају, него и знање „како“ (нпр. како и шта урадити да деци у вртићу цео дан буде занимљиво).

Васпитачи својим деловањем и начином рада, уређењем простора и материјала треба да изражавају свој став о сагледавању детета. Конкретније, изражавају своје поверење у компетенције детета и његове могућности, став о томе шта деца могу ради и учити у вртићу. Важно је да се васпитач, као носилац процеса васпитања и образовања, непрестано пита шта својим деловањем треба променити да би унапредио квалитет васпитно-образовног

процеса. Потребно је неговати културу учења подстицања, где сви имају прилику развијати и унапређивати властита и заједничка знања. У таквом окружењу много је лакше применити она искуства из туђе и властите праксе која су довела до промене.

Промењена улога васпитача значи и то, да уместо подучавања, стварамо и развијамо такво окружење у вртићу које ће деци омогућити да самостално истражују и проверавају своје „теорије“ и хипотезе, јер дете учи истражујући своје окружење. Није значи само васпитач истраживач, и дете је.

Бити истраживач сопствене праксе значи:

- ✓ Усмерити пажњу на посматрање и разумевање дечијих активности
- ✓ Усмерити пажњу на властито освешћивање тих активности и њихово разумевање
- ✓ Развијати вештине у циљу тога да разумемо и видимо дете
- ✓ Разумевати његове акције
- ✓ Разумевати његове намере и жеље.

Поред овога још један важан задатак васпитача је освешћивање сопствене праксе, јер се не може мењати пракса ако је добро не познајемо.

Рано детињство темељ је за целоживотно учење. У том контексту васпитачи су важан модел који ће деца раног и предшког узраста следити и што ће се рефлектовати на њихов лични развој. Пред васпитаче ставља се задатак истраживања сопствене праксе и саморефлексијом одговора на потребе деце, развијају њихово схватање света који га окружује и схватање себе у том свету.

Професионални развој васпитача односи се на потребу сатлног учења и надограђивања одговора на питање шта значи бити добар васпитач и шта је добар програм. Оно се реализује кроз:

- размењивање концепцијских поставки Основа програма и утемељење као лично релевантних и повезаних са властитом праксом. Овај процес изискује стално преиспитивање и промишљање о концепцијским поставкама и личним уверењима и пракси.
- Учешће у развијању рефлексивне праксе у свом вртићу кроз сардњу, размене и заједничка истраживања са стручним сардницима и васпитачима;
- Критичко преиспитивање са колегама културе и структуре дечјег вртића;
- повезивање са колегама из других установа ради размене искуства и заједничког истраживања
- учешће у развојним пројектима на локалном и националном нивоу
- избор семинара стручног усавршавања који су релевантни за развијање рефлексивне праксе и професионално оснаживање
- учешће и излагање на стручним скуповима
- праћење савремене стручне литературе и трендова развоја предшколског васпитања и образовања
- сагледавање и критичко преиспитивање пружтвених и културних фактора којима се обликује пракса предшколског васпитања као и њихових развојних трендова.

Кроз различите облике хоризонталне размене васпитач треба да се:

Упозна са свим димензијама и разумевање конструкта добробит	Читаће Основа програма, размена сопственог разумевања са колегиницама; Тражење аргумената за одговор на питање – Шта је добробит за дете у реалном програму;	Тимови Стручни активи Васпитно-образовно веће
Стално преиспитује вредносне оријентације програма (како видим дете у Основама, Какав вртић желимо, Како ПВО хоћемо)	Читаће Основа програма, размена сопственог разумевања са колегиницама;	Тимови Стручни активи Васпитно-образовно веће
Кроз размене, дискусије и разговоре преиспитује о питањима културе установе	Разговарати о системима вредности које негујемо, исказаним и подразумевајућим нормама, писаним и неписаним правилима, традицији, очекивањима...како би дефинисањем значења градили културу установе:	Тимови Стручни активи Васпитно-образовно веће
Стално критичко преиспитује културу и организационе структуру установе	сагледавати како структура и култура утичу на обликовање програма и како су усаглашене са концепцијом Основа програма;	Тимови вртића Тим за обезбеђивање квалитета и развој установе

Професионално јавно деловање васпитача се реализује кроз:

- заступање интереса деце и породице у свим питањима јавне политике, друштвеног живота и јавних делатности која се односе на децу;
- ангажовање у локалној заједници на промовисању права детета и породице и промоцији предшколског васпитања и образовања;
- аргументовано указивање на проблеме у пракси предшколског васпитања и образовања и покретање акција;
- ангажовање у професионалним удружењима и стручним телима
- промовисање предшколског васпитања и професије васпитача учешћем на стручним скуповима, у медијима, публикавањем стручних радова;
- професионално деловање и понашање у свакодневnoj пракси у складу са етичким кодексом професије.

4.2 Вредновање кроз праћење и документовање остваривања предшколског програма

Праћење кроз документовање обухвата праћење учења и развоја детета и праћење како се развија програм. Кроз документовање се омогућава видљивост програма и учења и развоја деце. Вредновање је саставни део праћења програма.

Сврха праћења детета није процењивање његових развојних могућности и постигнућа, него

потпуније разумевање дететовог развоја и учења и на основу тога пружање сталне подршке добробити детета.

Облици и начини праћења

Процес учења и развоја детета прати се и документује кроз дечји портфолио. Кроз портфолио се документује: напредовање детета којим се истиче шта су јаке стране детета; дечја перспектива ситуација, акривности и догађаја; начини пружања подршке детету, нарочито када су у питању деца из осетљивих група. За документовање кроз индивидуални портфолио могу се користити различите скале и друге технике посматрања и праћења, групне и индивидуалне приче за учење, производи и искази настали у консултовању са децом, производи детета настали у игри и у оквиру теме/пројекта; фотографије, видео и аудио записи, настали у различитим ситуацијама које су посебно важни.

Развијање програма кроз теме/пројекте се документује кроз тематски/пројектни портфолио. Тематски/пројектни садржи план развијања теме/пројекта и причу о теми/пројекту.

Током развијања теме/пројекта васпитач:

- израђује са децом почетне и процесне паное. Почетни панои приказују полазне идеје и активности деце у теми/пројекту и могу да садрже цртеже, скице, исказе деце, исказе деце, позиве родитељима за учешће, предлоге и идеје родитеља, најаву активности везаних за тему/пројекат. Процесни панои приказују различите активности, ситуације и места на којима су деца учила, у развијању теме/пројекта, цртеже деце, фотографије, мапе, шеме, забелешке, питања, коментаре, као и запажања и учешће родитеља и других учесника из дечјег вртића и локалне заједнице,

- документује фотографијама (или забелешкама) промене у физичкој средини током развијања теме/пројекта, поједине активности деце у оквиру теме/пројекта, ситуације у којима се деца посвећено нечим баве, ситуације заједничког учешћа, места у заједници на којима су деца учила, дечје производе. Могући су и други начини документовања процеса развијања теме/пројекта, као што је заједничко прављење сликовница, видео клипова, брошура, постера, инсталација у простору. Користећи прикупљену документацију током развијања теме/пројекта, васпитач прави причу са пратећим фотографијама којом документује реализовану тему/пројекат.

Документовање планирања

Васпитач документује своје планирање у обрасцу за план који надограђује током процеса развијања теме/пројекта. План садржи оријентациони назив теме/пројекта, кратко образложење како је дошло до покретања теме/пројекта и датуме почетка и краја, наведене изворе сазнања за васпитача везаних за тему/пројекат, потребну опрему и материјале: идеје за активности са децом, потребне ресурсе, учешће породице и других учесника и места у локалној заједници као места учења.

Вредновање квалитета реалног програма

Васпитачи и остали запослени, али и деца, родитељи и локална заједница, заједно преиспитују квалитет програма кроз вредновање реалног програма у његовим носећим димензијама: средина за учење, квалитет односа, заједничко учешће, подршка диспозицијама за учење, инклузија, различитости и демократске вредности, сардња са породицом и локалном заједницом. Оваква врста самовредновања не служи за процену рада васпитача и стручних сарадника, већ су подаци добијени добијени на овај начин основ за заједничко промишљање и промене праксе.

Васпитачи поред важне улоге у обликовању окружења и тимском раду имају улогу и у:

- ✓ објективној анализи, синтези и вредновању васпитно-образовне праксе

- ✓ употреби знања из различитих извора који могу утицати на квалитет
- ✓ размени информација и идеја потребних за функционисање свих учесника у процесу (родитељи, деца, сви запослени, локална заједница)
- ✓ показивању истраживачких вештина и способности учења у тиму.

Вредновање квалитета у нашој Установи остварује се кроз самовреднова рада установе према Стандардима квалитета рада и кроз спољашње вредновање. Самовредновање у установи организује Тим за самовредновање чије чланове одређује директор. Самовредновање се реализује кроз праћење документације, реализацијом активности у пројектима, разговорима и дискусијум, извођењем закључака. У процес самовредновања неопходно је укључити децу и њихове породице, нарочито по оним питањима која се њима чине важним. То се постиже укључивањем представника породице у различите активности тимова и стручних органа у установи и сталним консултовањем деце. Тим за самовредновање уско сарађује са Тимом за унапређење квалитета рада установе који обједињује све анализе и доноси предлоге за унапређење квалитета рада Установе. Процењени квалитете рада установе кроз процес самовредновања и мере за унапређење квалитета рада које предложи Тим за самовредновање у директној су вези са Развојним планом Установе, који служи за планирање активности које ће се реализовати у одређеном временском интервалу како би се рад установе унапредио.

Директор, Пантић Снежана

Председник управног одбора,
Кузмановић Душица